

DE

HYPOSTATICA DVARVM IN CHRI- sto naturarum vnione & eius effectis, placida & Christiana disceptatio Theodori Bezæ, Geneuensis Ecclesiæ Ministri,

CVM D. IOHANNE PAPPO,
*Argentinensis Ecclesiæ
Doctore.*

GENEVÆ.
APVD EUSTATHIVM FIGNON,
M. D. LXXX.

DE HYPOSTATICĀ
DVARVM IN CHRISTO
naturarum vniōne, & eius effectis
placida & Christiana, cum D. Io-
HANNE P A P P O, Argentinensis
Ecclesiae Doctore,

THEODORI BEZÆ, Genuensis
Ecclesiae Ministri disceptatio.

DIDERUNT ami-
ci quidam mei ante
quinquennium, no-
mine meo, de indu-
stria, Hebraica forma
in Nathanaelē Nē-
fekiu demutato, excerptas à quibus-
dam meis auditoribus duas Homilias,
quas in hac schola paulò ante sacram
synaxin habueram, ut doctrinam tum
de hypostatica vniōne, tum de sacramē-
tali corporis & sanguinis Christi præ-
sentia, quæ perpetuò in his & aliis pli-

a. n.

rimis Ecclesiis sonuit, aduersus contrarias sententias tuerer. Eas verò quū tanto post tempore vīsum fuerit D. Ioanni Pappo Argentinensi Theologo refutare, eaq. refutatio inter studiorum manus verisetur, puto veritatem ipsam à me postulare ut illius responsiones studiosius expendam, & ecquid contra nostram sententiam valerent, exponā. Id autem eò libenter facio, quod hæc disputandi ratio, qua singula argumēta discutiuntur & breuiter ac perspicuè singulis respondetur, multò mihi videatur ad cruentam veritatem accommodatior quam si quis perpetua oratione, tū aliena recitans, tum sua proponens, vtatur. Testis est verò mihi Deus, nihil esse mihi aliud propositū, quam ut veritatem tum in hoc argumento tum in cæteris magis ac magis, fauēte Deo, intelligam, & intellectam pro viribus asseram. Vter autem in errore verisetur, penes legitimam Ecclesiæ synodum iudicium esto.

*Summa eorum quæ Beza de Cœna Domini
differuit 7 & 9 April.*

Anno 1574.

Primum

Primum Argumentum Bezae.

CH R I S T Y S non dicitur persona respectu vtriusq. naturæ, sed tantum respectu naturæ et diuinæ. Causa est quia si natura humana esset persona per se, Christus composit⁹ esset ex duabus personis. Natura igitur humana nihil aliud est, quam natura, quæ sustentatur a deitate assumēte, & persona Christi ante incarnationem fuit talis, qualis nunc est.

Responsio Pappi.

FA L S V M , erroneous , impium & blasphemum hoc esse facile demōstrari potest. Primum enim id conuincitur ex' ipsius D. Bezae verbis , vbi vniōnem hypostaticam sic definit , vt sit ex qua resultat vnicā hypostasis, vt ex anima & corpore persona hominis. Si igitur ex vniōne personali duarum naturarum in Christo resultat vnicā hypostasis , necesse est ante illam vniōnem Christum alio modo, nempe solius deitatis ratione, personam fuisse. Iam vero postquam humanam naturam assump̄it, longè aliter , nempe quia diuina & humana natura , id est, creator & crea-

a.ijj.

tura in vnitate ἵνος ἀστερῶν vnitati sunt, personam dicendum esse. Deinde si Christus solius deitatis ratione persona dicitur, sequitur humanitatem Christi aut esse accidens huius personae, aut certe extra eam per se subsistere, quorum illud aliqua ex parte Marcionis fictitio Christi corpore: hoc vero Nestorij de naturarum in persona Christi separatione deliriū redolet, ut interim tacet quod in Deum non cadit accidens & reliqua absurdum quod ex necessitate inde sequuntur. Iam vero nihil ad rem pertinet quod inquit: Si Christus non solius deitatis sed etiam humanitatis assumptae ratione persona dicitur, fore ut humanitas per se personam constituat. Non enim id inde sequitur: & nostri non docent humanitatem per se & separatim existere & personam dici, sed humanitatem in ipsam deitatis substantiam ita esse assumptam, ut Deus & homo una sint facti persona. Porro nihil etiam nobis obstat, quod dicitur Christi deitatem ante incarnationem, vel assumptam humanam naturam fuisse personam, vide licet secundam in S. Trinitate hypostasin. Nemo enim est qui hoc neget. Ve-

sumtamen hoc quoque verum esse cōtendimus, quod Christus iam post incarnationem alia ratione persona dicitur. Nam quū ante illa persona esset tātūm Deus, iam certissimū est Christum Deum & hominē esse in vnitate persona, in quo certè omnis nostra salus veritatur.

Apologia Bezae.

Hec cogor ego, Pappe, in ipso limitem modestiam & meliore quoque in meis citandis fidem desiderare. Conuictia omitto, quæ tibi Deus condonet. De re ipsa agamus. Sic agis aduersū me quasi in Christi persona humanitatem excludam. Id quo iure facias ex meis verbis æquum est ut iudicium fiat. Mea verò verba hæc sūt. *Dicamus ubi agitur de Christo quid vocemus personā, an illud quod veluti compositum est ex deitate assumente & carne assumpta, ita ut si liceat nobis Christū in frusta secare pars illius persona sit deitas, & pars altera humanitas? Nequaquam. Nec enim Christus vocatur persona P R O P R I E humanitatis respectu, sed diuinæ tantum, quanquam non ab humanitate separata. Et mox. Verbum est simul natura & persona: humanitas autem*

a.iiiij.

nō est aliud quām natura quæ (ut loquuntur in scholis) personatur & sustentatur in deitate assumente, ut non duo sint Christi, sed unicus Deus simul & homo, ex quo sibi naturam assumptam uniuersit. Itaque dupliciter calumniaris, quum dicis negare me Christū dici personā vtriusq; naturæ respectu. Nec enim qui sic loquitur, negat Christū dici personā vtriusq; naturæ, sed singularū naturarum tanquam partium respectu: quemadmodum hominem quempiam minimè nego dici animæ & corporis respectu, etiam si negem hominem esse vel animæ vel corporis scorsim habita ratione. Sed hoc interest in hac similitudine, quod homo, neque quod ad animam, neque quod ad corpus significatim attinet, est persona: Christus verò solus deitatis respectu propriè persona est. Propriè inquam, Pappe, quam voculam quum omitteres, certè calumniam calumnia cumulasti. Nam ea propriè dicitur hypothesis, quæ seipsa sublistit: quod dicere de humanitate, neque assumenda, neque iam assumpta potes, quin totidem personas quot naturas cum Nestorio, aut conflatitiam tertiam aliquam hypothesis in

postas in ex duabus hypostasibus cum Eutichete constitutas : atque adeo quin velis τὸν λόγον aut ante assumptam humanitatem non integrām personām fuisse, aut in ipsam triadēm hypostas in quartam inducere. Superest ergo ut humanitas dicatur & sit ita pars compositi, ut tamen sit persona impropriè, nempe non scipsa subsistēs, sed ad verbi hypostas in reducta, quæ, ut rectè ait Damascenus, facta etiam est ipsi hypostasis, cuius verba postea recitabo. Rectè igitur aiunt scholastici duas quidem esse in Christo naturas, sed ab una eorum nempe à verbo sumi hypostaseos nomen & rationem, non autē ab altera, puta humanitatem: & Christū, secundum quod Deus est, personam esse, sed ut hominem, nequaquam personam dici debere. Nec aliter accipiens est idem Damascenus, Christū οὐδέποτε ὑπόστασιν appellans, quæ de re sic rectè eiusdēcē scholastes, *Quum dicit confitendum esse filium Dei incarnatum secundum compositionem, & in ipso duas naturas inter se unitas in una composita hypostasi, Compositionis vox nō habet vulgaritatem & tritam acceptiōnem, ut sit alicu-*

ius totius ex suis partibus constitutio. Nec enim in Christo fuit eiusmodi compaginatio ex diuinitate & humanitate, quum illae due naturae minime sint ipsis Christi partes. Non enim potest simplicissima diuinitas cum alio quopiam subire compositionem & constitutionem, quoniam id summa simplicitatis rationi derogaret. Sed paulo differentem a priore rationem habet haec compositione, designans duarum naturarum in una hypostasi simplicissima unionem, circa totius constitutionem ex partibus. Hac autem unio quum nostra mentis captum longè excedat, non nisi domesticis & ex nostra fragilitate petitis rerū nominibus veluti quibusdam adminiculis insinuari nobis potest. Idcirco nuncupatione compositionis plerunque exprimitur, & per totius ex duabus diuersae naturae partibus constitutionem tanquam proportionale quiddam declaratur, quum Catholica pie confiteatur Ecclesia, quod sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus. Hinc igitur colligi potest quo iure me ut mihi ipsi repugnantem accuses, & modò ut Marcionitam reprehendas, quasi humanitatem Christi velim esse accidens, modò ut Nestorianum

num, quasi humanitatem à deitate se-
iungam. Ratio verò quam attuli, cur
Christus **PROPRI E** solius deitatis re-
spectu, ipsam quoque videlicet huma-
nitatem sustentantis, hypostasis dicatur,
et si D. Pappo videatur ad rem non
facere, est tamen sic apposita ut nihil
aptius dici potuisse contendam. Sic e-
nī ad verbum Damascenus hac ipsa
de re differens. *Απερχν̄ naturae nostrae*
Deus verbum assumpsit, non quæ per se
antea subsisteret & individuum esset, ac ita
postea sit in ipso assumpto, sed quæ in ipsius
hypostasi subsisteret. Nam ipsa hypostasis
Dei verbi, facta est carni hypostasis. Quis
enī non videt si humanitas ante as-
sumptionem fuit hypostasis, necessariò
sequi Christi hypostasin ex duabus hy-
postasibus esse conflatam, quæ si inte-
græ postassumptam manserint, Nesto-
rianismus necessariò consequetur: si
verò humanitatem desisse personam
esse dicamus, tunc sanè vnone perso-
nali non assumptam, sed absumptam
fuisse carnem dicendū erit. Quòd si de-
nique ex vtraque vnam tertiam factam
esse dicamus, tum sanè vitare Eutychie-
ti blasphemiam non poterimus. In

his si tu mihi assentiris, immixtò me reprehendisti: sin minus, tu videris quomodo contraria possis confirmare. Et ex his quoque liquet iniuriam mihi aste factam, quum mihi tribueres quod mihi nunquam in mentem venit, quod videlicet dixerim talem ante incarnationem, qualis nunc est, fuisse.

Secundum Argumentum Bezae.

QMNIPRESENTIA & omnipotētia sunt proprietates Diuinitatis: Si ergo communicatæ sunt Christo, sequitur error Patripassianorum, videlicet ut tota Trinitas sit incarnata.

Responso Pappi.

VERVM est, sunt hæc propria totius Trinitatis: sed tamen alia est omnipotētia gignēs, alia genita, alia procedens ab utraque, id est, alia Patris, alia Filij, alia S. Sancti. Consideratur .n. hæc quasi ἡρός οὐρανοῦ: siquidē Deus Pater in Trinitate est quasi principiū & origo reliquarum personarum. Dicimus autem non aliam omnipotentiam, quam filij Dei Christo homini communicatam esse, in cuius videlicet subsistentia ipsa huma-

humanitas subsistat. Nam omnipotē-
tia Filij Dei nihil aliud est, quām ipse
Dei filius, in cuius personā vnitatem
humana natura assumpta est.

Apologia Bezae.

RVR S V M in te meliorem fidem in
citandis meis, & non in merito
fortasse scientiæ quoque phasculum de-
sydero. Nec enim ego vñquam scripsi
deitatis proprietates nō fuisse Christo
communicatas, sed aduersus Brentium
& Iacobum Andream, & alios eiusdem
dogmatis assertores, negaui fuisse in
Christi carnem effusas, quoniam hæc
effusio hypostaticæ vñioni ex diametro
repugnat, nedum vt per eam sit defi-
nienda. Ita verò quantum inter se
differant, res ipsa demonstrat. Itaque
te vehementer rogo; vt quum nostra
voles reprehendere, attentiùs illa con-
sideres, ne ipse tibi monstra confige-
re videaris. Quòd si ad vñionem na-
turarum significandam tibi vñsum est
post aliquot Patres vti communica-
tionis voce, rectius tamē dixisses car-
ni Christi, quām Christo communica-
tas. Ad rem autem ipsam quod atti-

net, sic ego sū & in his homiliis & iam-
pridem aduersus illos argumentatus,
non simpliciter, vt tu es arbitratus, sed
ex illorum hypothēsi. Si (vt illos scri-
psiſe mox ostendam) Verbum factum
esse carnem, siue hypostaticē vnitū esse
carni, id vnum declarat, quòd Verbum
secundum *ωσίαν* quidem non aliter sit
in illa carne, quām in re qualibet, sed in
carnem illam assumptam omnes suas
proprietates effuderit (quas ipsi posteā
definiunt Omnipotentia, Omnipræ-
sentia, Omniscentia &c.) tum cō-
sequi totā triadē fuisse incarnatam,
id est, in hanc carnem effusam, quòd i-
llæ proprietates non sint Verbi pro-
priæ, sed ipsius absolute cōsideratæ deit-
atis. Tu verò quid respondes? Sunt
omnes hæ proprietates (inquis) totius Tri-
nitatis, sed tamen alia est omnipotentia
gignens, alia genita, alia procedens ab
utraque, id est, alia Patris, alia Filij, alia
S. Sancti. Dicimus autem non aliam om-
nipotentiam quām Filij Dei Christo ho-
minicomunicatam. Sed audi, Pap-
pe, in qua tandem schola didicisti plu-
res esse omnipotentias? Nam si hoc ve-
rum est, plures quoque erunt essentia;

ac

ac proinde plures Dij, alius videlicet cuius erit essentia gignens aliā essentiā, alter genitus, alia videlicet genita essētia, tertius denique ab utroq. procedens alia essentia ab utroq. procedēte. Atqui istis notionib⁹ Gignētis, Geniti & Procedētis hactenus credidi nō ipsam essētiam distingui, sed hypostases cōstituit. Concedo igitur & essētiam & eius attributa, quum ab essentia non re, sed ratione tantūm differant, per se quidē absolutē, ad personas verò quod attinet in patre quidem *αὐτόπτως καὶ αὐτήνως*, in filio autem & Sp. Sancto *αὐταλαῖς* & relatè (idque realiter ut ipsæ personæ re ipsa inter se distinguantur) considerari. Sed habere aliquid à scipso & habere rē eandē ab alio, nō facit ut res ipsa quę habetur sit alia & alia, verū illius rei possesse ipsos inter se habēdi modo distinguit. Notiones igitur personales tres numero Gignere, Gigni, Procedere, personas totidē numero re ipsa distinguitas constituunt, ac proinde rectē dicitur, Alia est persona patris, persona videlicet gignens: alia filius, persona genita: alia S. Sanctus, persona ab utroque procedens, *ὑπάρχειν* videlicet *τρόπος*,

non autem essentia. Hæc enim essentia tota est in singulis, quanuis non eodem subsistēdi modo: ac proinde neq; aliam gignit, neq; aliam emittit, quoniam ita totidem dij, quot essentiæ euiderēt: sed persona personā, puta pater filū gignit essentiæ suæ toti⁹ per modū generatio-
nis communicatæ, & tertia eiusdē essentiæ persona per modū processionis con-
stituitur. Idē de essentialibus ipsius dei-
tatis attributis statuendū est, ac proinde sicut vnum est Deus, vna eademq. essentia, ita vnicū esse eadē illa vnicā omni-
potentia omnipotētem, sicut ait Atha-
nasius, quanuis tres sint personæ eadem illa vnicā essentia & iisdē illis essentiali-
bus proprietatibus præditæ. Neque ve-
rò hinc sequitur Patrem quoque & Sp.
Sanctum fuisse incarnatos, si eadē & v-
nicā est trium personarum essentia &
omnipotentia. Nam lōgē aliud est di-
cere eandem essentiam ac omnipoten-
tiā fuisse incarnatas (quod verum est
quū vnicā & singularis sit hæc essentia
& omnipotentia) quām eandem perso-
nā, quod falsum est, quūm alia sit perso-
nā Filius, quām Pater aut S. Sanctus:
ac proinde eadem quidem illa vnicā
essen-

essentia & omnipotentia sit incarnata at non in tribus illis personis , sed in solius Filij persona. De his si sic iudicas, nimis certè impropriè & inusitatè aliā esse gignentem , aliam esse genitam , aliam procedentem omnipotentiam dixisti , pro eo quòd dicendum fuit , vñā quidem & eandem esse trium personarum omnipotentiam : sed quæ modò sicut in Patre , modò sicut in Filio, modò sicut in S. Sancto , propter diuersas personales rationes consideretur. Hoc igitur demus te scripsisse : dico tamen ex Brentij & aliorū hypothesi , qui hypostaticam vunionem sola proprietatū omnium in carnem assumptam effusione definiunt, consequi quod illis obieci, nempe sic tres personas incarnatas videri : quoniam videlicet ipsam essentiam Dei (siue Deum secundum $\sigma\circ\imath\alpha$) excepta illa effusione omnium proprietatum, non aliam esse in Christo, quām in re qualibet disertè scribunt. Etenim si hoc verum est , & ex $\sigma\circ\imath\alpha$ cōmunicatiōne dependet ista proprietatum effusio, quum tota $\sigma\circ\imath\alpha$ in illa carne sic esse statuatur ut vbique est : sit autem $\sigma\lambda\omega\varsigma$ tota vbique , tota etiam $\sigma\lambda\omega\varsigma$ proprietatis

tates effundendo seipsum totam incar-
narit.

Tertium Argumentum Bezae.

JACOBVS Andreas in thesibus dicit: Inhabitionem Filij Dei in Christo homine non aliter considerandam esse, quam in aliis rebus: sed differre tantum secundum magis & minus, quia in reliquias res Deitas effundat aliquas pro- prietas, in Christum vero omnes, id quod falsum est. Sequeretur enim inde Deitatem omnibus rebus, & ipsis quoq; dæmonibus personaliter unitam esse.

Responsio Pappi.

JACOBVS Andreas pro se respon- debit. Scimus autem ipsum non ire in- ficias alia ratione Deitatem commu- nicari rebus omnibus quas creavit, re- demit & hue usque sustentat, & alia ratione homini Christo, cui personaliter unita est. Neque scripsit aut dixit unquam, ut opinor, hos duos modos communicationis, tantum secundum magis & minus differre: sed libenter fa- tebitur illos differre toto genere, & plus etiam quam genere.

Apologia

Apologia Bezae.

RVR SVM in meo recitando argu-
mento vel tu aliquid hic omisisti
vel certe qui tuas responsones descri-
pserunt. Addidi enim pratermisſū abs
te epithetum ESSENTIALEM in quo
tota vis argumenti posita est. An autē
ea in re fecerim Brentio & Iacobo An-
dereæ iniuriam, age ex ipsorummet ver-
bis à me toties prolatiſ diiudicetur.

Ex isto Euangelistæ dicto, Verbum ^{Brentius}
caro factum est, quod de Christo dici-^{fol. 40.}
tur non de Petro, discrimen Christi & ^{Recogni-}
Petri in eo statuendum est, quod filius ^{tronis, &}
Dei et si sua essentia implet Petrum si-^{deinceps.}
cuit & hominem Christum, non tamen
communicat Petro omnes suas proprie-
tates, sed tantum nonnullas.

Discrimē inter Christū & alios ho-^{Pag. 63.}
mines non constat propriè in habita-
tione filij Dei in filio hominis, sed com-
municatione proprietatū quibus filius
hominis ab inhabitante filio Dei orna-
tur, vt humana natura sit receptaculum
augustissimum omnium celestium & di-
uinorum beneficiorum. Hæc igitur Brentius,
Andreas verò sic scribit. Non est
imaginanda aut fingenda alia Dei in
b.ij.

*in disputa-
tione de
maiestate
hominis
christi the-
si 20.* Christo, quām in creaturis reliquis om-
nib⁹, quoad $\sigma\tau\alpha\tau$, diuinitatis præsentia:
quæ vt in creaturis $\tau\epsilon\pi\gamma\tau\alpha$ discernitur,
quòd alia in aliis agat & operetur: ita
in Christum tota effunditur, vt iam ex-
tra ipsum nihil, sed in homine & per
hominem Christum omnia in omnibus
operetur.

Thes 21. Atque hæc est communicatio pleni-
tudinis omnis deitatis, de qua loquitur
Apostolus Coloss. I.

*Apologia
ad theses
ingolsta-
dianas
pag. 19.* Apostolus per formam Dei, secundū
quam Christus dicitur æqualis Deo,
intellexit dona in ipsam carnem assump-
tām realiter effusa.

Pag. 24. Res omnes à Deo subsistentialiter
sustentantur.

Pag. 25. Homo Christus dicitur Deus, non
quia Deus sit in ipso (q̄ in omnib. crea-
turis sit, non modò natura, sed etiā se-
cundū subsistentias), sed quia in assump-
tione carnis dedit huic homini omnē
potestatem in cælo, & in terra & com-
municauit ei omnia dona, &c.

Nidem. Diuinitas hominis Christi non est
illa $\sigma\tau\omega\delta\eta\varsigma$, & æterna cum Patre & sa-
eto Spiritu essentia communis, sed cō-
municata à secunda hypostasi. Et vt
yno

vno verbo dicam, quum hominem esse Deum dicimus, nihil aliud intelligimus, quām quod homo ad dextram Dei sedeat. Nam carnem assumere in Deum, nihil aliud est quām omnē sumam plenitudinem ei communicare.

Inter inhabitationem Dei in sanctis, ^{pag. 37.} & in Christo hoc unum est discrimen, quod sanctis distribuat sua dona dimessa, Christo autem immensa.

Christus homo hoc habet communem ^{pag. 38.} cum omnibus sanctis, quod cum eo Deus personaliter fuit unitus.

At cōtrā Lutherus in quadā concione. Quod Christus in forma Dei fuisse prædicatur, certe diuinitatē indicat, itē quod se exinanisse dicitur: porro inanitio & servi forma, quid aliud quām humanitatem testantur?

Hæc igitur illi, quibus vides eos apertere ista testari Deitatis Christi sine formæ Dei appellatione non ipsum *λόγον*, sed eius donorum effusionem in carnem assumptam significari, quod merè Nestorianum est.

Deum non aliter esse in Christo, quām in omnibus creaturis, quod & ipsum est Nestorianum.

Deum esse in omnibus creaturis etiā secundum subsistentias, quod est merum Manicheorum delitium, & cum illis superioribus est prorsus *ασύγανν*.

Personalem vnionem Dei & hominis in Christo esse cōmunem omnibus sanctis: & hoc *v n v m* esse differeniam inhabitationis Dei in sanctis, quod sanctis distribuat sua dona dimensa, Christo autem immensa.

An nō hoc est verò, Pappe, dicere personalē *vnionē* Deitatis *Τὸς λόγος* in Christo differre ab inhabitatione Dei in sanctis (quam isti quoque personalem *vnionem* esse volunt) non *καὶ γένος* sed *καὶ πλέον*? Si hæc fortè tam monstrōsa & in Ecclesia Dei intolerabilia probas, quo te loco haberi decet? Sin verò damnas (quod te, re tota diligenter expensa, facturum spero) vide, quæso, cuius causæ & quorum hominum patrocinium suscepereis.

Sed & aliud habeo quod in hac tua *responsione* desiderem. Scis enim verbum *communicationis* in hoc argumēto ambiguum esse, utpote, quod ad *vnionis cōsequentia* effecta referri poti⁹ possit, quam ad ipsam *vnionē* quim hic

agamus

agamus de ipsa $\tau\bar{\alpha}\lambda\delta\sigma\sigma\omega$ vnione hypostatica cum carne. Vocabulum autem vnionis et si Iacobus Andreas non dubitat usurpare de Dei in sanctis, imò in rebus omnibus inhabitacione differēs, ut paulò antè cito, mallē tamē te illā ipsam vocem vnionis usurpare. Deinde quale etiam istud est? Deitatem cōmunicari reb^o omnibus? Deitatem res omnes creasse & redemisse? Nam ego quidem ista portenta nunquam adhuc audieram, quamuis omnia in Deo esse, viuere & moueri, ipsi quoq; prophani vates viderint, atque adeo omnia Iouis esse plena dixerint. Istud verò *Deum* *huc usque res omnes sustentare* si tu accipis ut de virtute illa rerum omnium ut creatrice, ita quoq; conseruatrice, concedo. Sin verò cum Iacobo Andrea subsistentialiter, id est, hypostaticè res omnes à Deo sustentari vis, mox à te ipso & tuo Andrea disfētis, quum Christo postea vni personalem vnionē, & id quidem recte & orthodoxe, vendicas.

Quartum Argumentum Beze.

PROPRIETATES Dei sūt propria quarto modo. Ergo non possūt communicari alicui creature: alioquin

b.iii.

non essent propriæ, sed communes, & Deus spoliaretur sua gloria.

Responsio Pappi.

NEgo consequentiam: Siquidem illæ proprietates humanitati Christi communicari dicuntur non eodem modo quo ipsi diuinitati, sed aliter. Nam quæ diuinitas eas habeat per naturam, humanitas earum particeps est per gratiam, quo modo etiam ipsa filij Dei essentia communicatur.

Apologia Bezae

AGNOSCO Iacobi Andreæ strophiam, qui hæc Augustini verba eludens: *Non est consequens ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus: Augustinus non negat (inquit) humanitatem Christi ubique esse, sed negat eomodo ubique esse quo est ubique diuinitas*, Quasi verò Augustino aut cuiquā ante Brentium alij venerit in mentem ei naturæ, quæ sublata circuſcriptione nusquam sit, imò ne sit quidem, aliquem ubiquitatis modū tribuere. Sic tu quoque argumentum nostrū eludis, negās, quod tamen negari iure non potest, propriū quarto modo definere esse proprium, etiamsi alteri communicetur, modo non

non eadem ratione cōmunicetur , qua
est alteri proprium : ac proinde mane-
re deitatis suas proprietates , quamuis aſ
ſumptæ carni cōmunicentur , quoniam
propriæ ſunt deitati per naturam , fiat
autem particeps earum humanitas per
gratiam . Sed quis tibi concedet (exem-
pli gratia) ſi quis fundum hæreditario
iure poffidens , alium liberaliter admi-
ferit in communē illius poffitionem ,
fundum vni anteā proprium idcirco
non euadere communem , quoniam il-
lius quidem fit hæreditario iure , alte-
rius verò ex gratuito beneficio ? Nam
certè non communicationis modus ,
ſed eiusdē rei communicatio qualificū-
que facit ut proprium euadat commu-
ne . Deinde quinam erit proprium
quarto modo quod ſoli cuiquam non
competit , quocunque modo non com-
petat ? Præterea nihil istorum , ut opi-
nor , negabis , omnia videlicet Dei attri-
buta eſſe quidem in ipſo eſſentialia , at-
que adeò Deum ipsum , ſed quod ad res
extra Deum poſitas attinet , magnum
tamen eſſe inter hæc diſcrimen : & quū
ſit quædam analogiæ ſpecies inter De-
um creantem & ipſius opera , ſicut in

rebus creatis substantiam illarum ac
deinceps earum accidentia considera-
mus, sic in Deo attributa quædam no-
bis quodammodo ipsammet eius essen-
tiā cogitandā sic proponere, ut nulla
ratione sint illis creatis rebus commu-
nicabilia, veluti seipso esse, æternum,
immensem, simplicissimum esse: quædā
verò veluti quarundā qualitatum spe-
ciem in Deo nobis representare, nem-
pe bonum, iustum, misericordem esse,
quæ analogica quadam homonymia re-
bus creatis non ut essentiæ, sed ut qua-
litates per accidens attribuantur. His
autē positis, necesse est ut quæ dicas per
gratiam humanitati assumptæ commu-
nicari, vel ad prius, vel ad posterius at-
tributorum genus referas, quoniam ad
vtrumque non potes. Quod si ad poste-
riora referas, quum disertè dicas sic ipsa
filij essentiā communicari, ut eius pro-
prietates, sequetur velle te cum Bren-
tio, vel cum Nestorio potius, Christum
esse Deum per accidens, id est, non
natura Deum, sed donis excellen-
tissimè in carnem effusis, cæteris san-
ctis esse diuiniorem: quod dogma,
ut emolliret Iacobus Andreas, exco-

gi-

gitauit scilicet *σωφὸν ταρπητὸν*, quum diceret *unitam esse carni Deitatem quasi per accidens*. Sed vbinam istud *Quasi inuenerit*, qui disertè scribit *Deum cū sanctis omnibus personaliter unitum*, neque *Deitatem Christi esse solādū, sed donorum omnium plenissimam effusionem*, *id est verè accidentariam?* Quòd si ad prius attributorum merè essentialium genus id referas, præuaricaris profectò. Tum enim communicationis nomine vniōnem intelliges, quæ quum saluis cuique naturæ essentialibus proprietatibus facta fuisse intelligatur, non iam in ipsam humanitatē fuerint illæ proprietates effusæ: ac proinde hypostaticæ vniōnis definitionem à Brentianis allatam prorsus euerteris, atque adeo meum argumentum prorsus confirmaris.

Quintum Argumentum Beze.

Si proprietates diuinitatis communicatæ sunt humanæ naturæ. Ergo est æterna & infinita, vel coguntur aliquas proprietates excipere, & à seipsis dissentire, quum videlicet anteà dixissent omnes proprietates humanitati esse communicatas.

Responso Pappi.

NEgo consequentiam. Non enim dicimus has proprietates humanae naturae per se & separatim consideratae communicatas esse, sed in concreto, homini Christo, quatenus videlicet personaliter unius est filio Dei. Et hanc ratione non absurdum est dicere etiam hominem Christum esse aeternum, infinitum, omnipotentem & omnipresentem &c. quia una est subsistentia personae & *ὑπόστασις* cum filio, qui aeternus est, infinitus, omnipotens, omniscius, omnisapiens, & omnipresentis. Anima ducentum tamen hic est, ne ideo tantum Christum omnipotentem & aeternum esse dicamus, quia ipsius divinitas talis est, sed etiam secundum humanitatem, vere (suo modo) talis dici debet: non quatenus est humanitas per se & absolute considerata, sed quatenus, ut diximus, assumpta est a deitate in unionem personae.

Apologia Bezae.

ATQVI tam necesse est, ut cui conmunicata est in se, siue essentia lis siue accidentalis Infinitas, sit ac dicatur

etur infinita, quām necesse est album es-
se cui impertita est albedo, siue per na-
turam, siue per gratiam id fiat: neque
id magis inficiari potes, quām solem
meridie non lucere. Eos autem quo-
rum dogmati patrocinaris, per diuini-
tatem Christi non intelligere illam ~~σοι-
ώδη~~, qua ~~λόγος~~ Deus est: sed dona
quamvis supra omnem mensuram, ta-
men non aliter in Christi humanitatē,
quām in cæteros sanctos effusa, ideoq.
hypostaticam vunionem in genere face-
re Christo cum omnibus sanctis com-
munem, paulò antè prolatis ipsorum
verbis ostendimus. Itaque quum ad hy-
postaticam vunionem refugis tanquam
Christo propriam, non vides causam
abs te prodi, quam tuendam suscepisti?
Vos autem postquā sine vlla exceptio-
ne dixistis **OMNIA** quæ deitatis per
naturam propria sunt, realiter per gra-
tiam fuisse in humanitatem assumptā
effusa: cogi tamen aliqua excipere ex
vestro ipsorum testimonio liquet. Cō-
ceditis enim humanitatem Christi esse
creatam, neque infinitam, neque im-
mensam. Ergo neque ~~αὐτοί~~, neque
æternitas principio caret, neque in-

finitas, neque immensitas illi communicata fuerit, quas tamem esse Deitatis proprietates inficiari non potestis. Aliquas igitur vos excipere ac proinde à vestra ipsorum sententia desciscere fateamini necesse est. Age tamen, expendamus quod sit responsionis tuæ momentum. Negas humanitatem à nobis dici **æternam**, infinitam, omnipotentem, omnipræsentem, etiam si dicatis omnes deitatis proprietates illi esse communicatas. Gedò quamobrem? **Quoniam** (inquis) *non dicimus communicatas esse humanitati pér se & separatim consideratae, sed in concreto homini Christo, quatenus unitus est filio Dei, qua ratione nihil prohibet dici etiam Christum hominem esse æternum, infinitum, omnipotentem &c.* Rectè profectò si paulò apertiùs loquereris, & hoc ipsum quod respondes paulò melius intelligeres.

Nam, quæso, quid sibi vult istud, **NON PER SE?** *Idem*, inquis, *quod NON SEPARATIM*. Ergo discedis à Brentianis, qui quum (vt paulò antè ostendimus) disertè scribant *Deum non aliter inesse Christo homini secundum verbi & oīas quam reliquis sanctis, immo unitum esse Deum*

Deum

Deum rebus omnibus secundum subsistentias, necesse est ut vel ab ipsis aperte dissentias, (quod si facis, recte facis) vel ut cum illis hominem separatim à verbo in Christi persona, ut in reliquis rebus consideres, ac proinde nobis hoc tuo responsu illudas. Deinde quum hæc duo Separatim considerari, & Considerari quatenus est una subsistentia personæ filij Dei & hominis, inter se opponis, nōne rursum Iacobum Andream ut Nestorianū nobiscum coarguis? Deinde quid D. Lutherò fiet, qui hoc sentientes quod tu dicis, hominem videlicet esse omnipotentem, imperitos vocat? Eius enim hæc ipsa sunt verba in concione quadā, ut tu minimè ignoras. *Quidam*, inquit, *imperiti omnipotentem in Christo hominē faciunt permiscentes duas naturas atque opera eorum parum prudenter*. Audis igitur illos à Lutherò ut Eutychianos coargui qui Christum statuunt hominem esse omnipotentem? *Per se*, inquires, *consideratū*. At qui à Brētianis non nisi per se atq; adeò separatim ut reliquos sanctos illum considerari docuimus. Res autem ita se habet, ut te quoque spero, vbi sine præiudicio istam causā diligē-

tius expenderis , facile iudicaturum.
Cōcreta nomina Dei & Hominis sēpē
nō ipsas naturas, sed personā declarant,
idque vel distinctē , vt si dicam , *Deus*
verbum factus est caro , & Christus homo
est ex semine Dauidis, in quo dicendi ge-
nere Deus & Homo καθ' ἄντο, id est, in
sele & sui ipsius ratione habita consider-
rant distinctē. Verbū enim ipsum factū
est caro , vt loquitur Damascenus , ad
suam subsistentiam carne reducta , &
Christus homo est in semetipso ex Da-
uidis semine: vel ὅλως, id est , ita vt totā
coniunctim considerataī personam
quamuis ab altera tantū natura de-
nominataī designet, cuius generis du-
plices sunt attributiones. Nam ἀππ-
λέσ ματα τῶν ἐνεργῶν, id est, ipsarum o-
perationum effecta quamuis à duplice
operatione, eaq; distinctē in duabus na-
turis considerata promanent , tamē to-
ti personæ vt subiecto tribuuntur pro-
pter φειχόρησιν, id est, mutuam cōmea-
tionem, quæ est hypostaticæ vnitiois
effectum. Sic dicitur Vnus esse media-
tor homo Christus Iesu : Mediator
enim est Christus ὅλως quamuis ab al-
tera tantū natura homo nominatus,

&

& Deitate quidem diuina, humanitate vero humana peragente, quod non animaduertens Stancarus Ecclesiam perturbauit & Arrianis atq. Tritheitis aditum aperuit. Altera autem attributio in eodem illo posteriore dicendi genere, quo videlicet persona Christi ab altera tantum natura in concreto denominatur, ea est qua vel proprietates naturarū essentiales vel earum ἐργα, quamvis re ipsa subiecta suarum naturarū non egredientes, de Christi persona, ab altera diuersa natura in concreto denominata, dicuntur, sic videlicet ut humana de Deo, diuina de homine prædicetur, quod Damascenus ἀνδρῶν vocat, immeritissimè à D. Luthero, illam certè non intelligente, flagellatā, plerique verò νοννούν idιαμάτων appellant, veluti quum Deum gloriæ (Verbum videlicet) dicimus fuisse crucifixū, & hominē Christum, quum esset in terris, fuisse in cælo, qua in referè consistit nostræ controuersiæ cardo. Quoniam enim Brentiani hypostaticam vniōnem definiūt reali in carnem ipsam Deitatis proprietatū haud secus (quamvis absque mensura) quā m

in cæteras res creatas effusione, ut pau-
lò antè ostendimus, consequitur ipsos
velle proprietates diuinas homini tan-
quam subiecto per gratiam inhærcere,
quum non aliter cæteris rebus creatis
infint, quod dogma apertissimè ex hæ-
refi Nestorianæ quod ad ipsas naturas,
ex Eutychiana quod ad proprietatum
essentialē effusionem attinet conflat-
tum Keninitius quum ingenuè refelle-
re debuerit, obtegere temen πειχαρή-
σεως nomine & igniti carbonis oppo-
sita similitudine studet. Tu verò si
quid sit istud καὶ οὐδὲ satis intelligis, re-
ctius profectò sentis, quod sic facillimè
cognoueris. Primum circunspsice quæ-
nam ista diuina sint quæ homini a sum-
pto, & quænam humana Deo Verbo
tribuantur. Omnia certè
sine illa prorsus exceptione. Quamob-
rem? quia tota Deitas naturam huma-
nam totam asumpsit. Itaque ὁ Λόγος τά
verè dicitur creatus, conceptus, passus,
mortuus, sepultus, excitatus à mor-
tuis, quām homo iste aeternus, immen-
sus, omnipotens, omnipræfens, omni-
scius denique, ut uno verbo omnia
complectar, vnigenitus ille Dei Filius

contra

contra Nestorium. Num verò essentia-
liter aut potius accidentaliter vel, ut lo-
quitur Iacobus Andreas, quasi essentia-
liter? Imò prorsus essentialiter. Quam-
obrem? quoniam ipsamet essentialis
Deitas in Verbi hypostasi essentialem
humanam naturam totā (ut pote quæ
diuidi non possit) assumpsit. Ecce igit-
ur plus vobis etiam multò largimur,
quam postuletis. Vos enim cogimini
excipere *αὐτοτάτων*, æternitatē principio
carentem, infinitatem & immensitatē
& ex consequenti profectō, (quicquid
dicatis) omniscientiam & omnipresen-
tiā. At nos nihil prorsus Dei esse
dicimus, quod homini assumpto non
tribuatur. Vos itidem *ωςιχώρων* ex
altera parte, qua videlicet diuinis hu-
mana tribuuntur, debilitatis. Nos fate-
mur quidem in hac hypostatica vni-
ōne dominari naturam assumentem, sed
nihilominus pari prorsus ratione diui-
nis humana atque humanis diuina tri-
bui docemus. Quā in re igitur disside-
mus? nempe in eo quòd istud *καθ' αὐτόν*
vel certè non intelligere potestis, vel
non rectè explicare. Video enim vos
illud accipere interdum pro **PER SE**,

c.ij.

id est, suapte vi & natura: quo sensu di-
xisti paulo antè humanitatem habere
proprietas diuinitatis non per natu-
ram, sed per gratiam & ex dono Dei.
Interdū autem (vt hoc loco) istud **PER**
SE exponitis **SEPARATIM**, id est (vt
istud durius dictum interpretor) seor-
sim, distinctè, absolutè: quæ acceptio
tolerabilis esset, nisi mox illam deprau-
uares, quum id quod de concreto ve-
rè, id est, de persona ab altera tantum
parte, puta homine denominata dicitur
ad abstractum, id est ad naturam ipsam
humanitatis accōmodas, idque certè
superuacaneè, quum humanitas, vt
mox dicam, nunquam nisi in sese na-
turam ipsam hominis declareret. Omni-
no verò **καθ' αὐτὸν** in hac disputatione
oppōnitur **τῷ κατ' ἄλλῳ**, quorum illud
quidem aliquid in semetipso siue quale
est in sese siue id ex natura siue per
gratiam habeat, istud verò quippiam non
in sese sed in alio siue alterius cui adhē-
ret respectu, consideratum significat.
Sic, exempli causa, credentes dicun-
tur iusti, **ἀσθιλοι, ἀμωμοι** non in sese, sed
in Christo, cui tanquam subiecto inhæ-
ret iustitia, quæ nobis mysticè cum ipso
per

per fidē vnitis imputatur : quamvis hēc similitudo ad rem istā prorsus nō quadret , quoniam credentes non modo $\chi\tau\tau\alpha$ $\alpha\lambda\lambda\sigma$, sed etiam $\chi\tau\tau\alpha$ $\alpha\lambda\lambda\sigma$, non autem $\chi\tau\tau\epsilon\omega\tau\sigma$ iustitia Christi iustificantur, in Christo verò non est $\alpha\lambda\lambda\sigma$ $\chi\tau\tau\alpha$ $\alpha\lambda\lambda\sigma$ (quod non vidit Brentius personalem vniōnem faciens cunctis sanctis communem) sed duntaxat $\alpha\lambda\lambda\sigma$ $\chi\tau\tau\alpha$ $\alpha\lambda\lambda\sigma$. Cedo igitur qua ratione Homo iste Deus est : certè non in sese vlo modo sed in Verbo in quo subsistit. Item , qua ratione Verbum est homo? certè non in sese vlo modo, sed in carne assumpta. Eadem est autem prorsus essentialium quoque proprietatum attributio , quæ ipsarum essentialium naturalium. Qua ratione igitur homo iste est non modò omnipotens, omniscius, omnipræsens, verum etiam eternus & vñigenitus Dei filius , increatus , infinitus, immensus, & quicquid est Deus Verbum: profectò non in sese (sive suis ipsius respectu sive seorsim sive coniunctim eum consideres) sed secundum aliud , nempe Verbi in quo subsistit respectu. Neque vicissim aliter Deus gloriam dicitur conceptus ex semine Da-

uid, natus, passus, mortuus, sepultus, suscitatus à mortuis, & quicquid homo est: quod si agnoscere in animum inducas (quid autem est ista veritate aperi-
tius) ecce, mi^{hi} Pappe, pax erit Ecclesias
reddita, omnibusque sublatis contentionibus cælum terramque exhilara-
mus. Nam quod addis Christum dicen-
dum esse omnipotentem & eternum etiam
quod ad humanitatem attinet, non tamen,
inquis, absolute consideratam, sed quaten-
us est assumpta, credo tibi ipsi, ubi at-
tentius quid hoc rei sit dispexeris, di-
splicitorum: imò etiam futurum ut à
te hac in re aliquatenus iij ipsi distentiant,
quibus videri vis patrocinari. Obscro
enim, quid est humanitas nisi ipsa in se-
se humana natura? quid est Deitas
Christi nisi Verbi hypostasis, in se se
considerata? Euolue sacras literas, con-
sule omnes omnium ætatum interpre-
tes, consule denique te ipsum absque
præiudicio, & fateberis, quales res sunt
in se se absolute, tales appellatiuis abstra-
etis nominibus significari, & alioquin
nihil in appellandis rebus certū & sta-
tutum fore. Quid vero? si humanitas
non absolute considerata, sed quatenus

af-

assumpta est, æterna est (vt tu scribis)
cur non itidem Deitas in ea quā assump-
tū natura dicetur nata, passa, mortua,
excitata? quod etiam audio Andream
Musculum disertè profiteri, vt iam Eu-
tychianismum ciurare non possit? Scio
quid respōdeatis, nempe Deitatem nō
fuisse affectam in sese carnis assumptæ
infirmitate, (quod tamen apertè dicit
Musculus) sed humanitatem contrā
assumptam fuisse in maiestatem diuinā.
Concedo, saluis cuique naturę proprie-
tatis. Sed quid hoc ad rem? Nam
proprietates (vt ipse Kemnitius fate-
tur) neutrius naturæ subiecta egredi-
untur. Itaque non magis dici potest
effusa mortalitas in Deitatem, quām in
humanitatem *divitiae*, & infinitas, ac
cæteræ proprietates vñque adeo essen-
tiales vt accidere nulli subiecto possint.
Nec enim magis potest aliquid fieri in-
finitum (cohæret autem cum infinita-
te omnipræsentia necessario perpetuō-
que nexu, sicut circumscriptio cum
natura finita) quām aliquid fieri Deus
accidentalis. Audi, quæso, Pappe, quid
dicat Damascenus lib. 3. cap. 3. quo ne-
mo accuratiū hanc quæstionem ex-

c. iiiij.

plicauit. Quomodo, inquit, natura quæ
vn. i. est, contrarias essentiales proprietates
in sese receperit? Vides damnari realem
effusionem Brentij. Qui enim fieri po-
test, ut eadem natura secundum idem cre-
ata sit & increata, mortalis & immortalis,
circumscripta & incircumscripta? Quid est
autem SECUNDUM IDEM aliud, quām
quod dicim⁹, in eodē subiecto? Nam a-
lioqui natura hominis est simul & mor-
talis & immortalis, sed illud quidem
secundum corpus, istud verò secundum
animam. At in Christo illæ proprieta-
tes oppositæ secundum duas diuersas
naturas dicūtur, ideoq; vni & eidē na-
ture in sese ut in subiecto cōuenire nul-
lo modo possūt. Relinquitur ergo pro-
prietates essentiales rectè quidem per-
mutari in concreto propter gratiam u-
nionis, sed νατ. αλλ. non νατ. αλλ. in
abstractas verò nominibus tam falsam
esse hanc enuntiationem, *Humanitas est*
æterna vel omnipotens in Deitate, quām
si diceres, Humanitas est Deitas in Deita-
te. & tam impium esse dicere Deita-
tem esse creatam aut circumscripam in as-
sumpta humanitate, quām Deitatem es-
se humanitatem in assumpta humanitate.

Causa

Causa est, quoniam ut ait rectè idem Damascenus lib. 3. cap. 4. *Deitatis & humanitatis nomina ipsas substantias siue naturas representant: Dei vero & hominis nomina modo de naturis dicuntur, modò de hypostasi, illo quod partis rationem habet recipiente nomen totius, veluti quum persona ipsa Christi vel Deus vel homo vocatur.*

Sextum Argumentum Bezae.

DEITAS Christi omnia quidem agit in humanitate, & non ab humanitate separata, sed tamen non per humanitatem: ut corpus suum excitatuit ex morte, diuina sua virtute, non per carnem vel humanitatem suam.

Responsio Pappi.

PRIMVM si Deitas Christi aliquid agit non conscientia aut socia humanitate, sequitur humanitatē assumptam esse non in totam filij Deitatem, sed tantum in partem eius aliquam, de quo alibi plura diximus. Deinde duæ naturæ in Christo ne in ipsa morte quidem separatæ fuerunt ab inuicem: sed mansit earum vnio hypostatica. Licet enim corpus ipsius ab anima tum verè separatum fuit, tamen anima, præstan-

tior videlicet humanitate, semper personaliter cum filio Dei fuit unita. Cum anima sua igitur & per animam quoq. diuina sua virtute Christus corpus suu ex morte resuscitauit.

Apologia Bezae.

SIC VTR effusio realis essentialium proprietatū extra sua subiecta meritus est Eutichianismus : ita quum hypostaticam vniōnem ex eo definitis quod Verbum agat omnia per humanitatem assumptam mihi quidem videmini manifeste transire in Monophysitarū & Monothelitarum castra. Mutuus enim est & inseparabilis nexus naturarum cum essentialibus suis proprietatibus & earundem energiis. Itaq; sicut duas naturas quarum vna non est altera , sed alteri hypostaticē vnitā , sic earundem & proprietates essentiales & energias absque vlla trāffusione aliarum in alias distinctē seruari necesse est, Deitate videlicet diuina , humanitate verò humana peragēte, quamuis *āmōnēs p̄ḡa* sint toti personæ communia tum propter vniōnem tum propter co-operationē ipsarum naturarum. Co-operationem autem intellige , non quod

vii

vna eademque sit vtriusque energia, sed quod ad vnicum *ἀποτελεσμα* concurrent distincte singularum naturarum actiones. Exemplo sit excitatio Lazari a mortuis. Ad hoc opus concurrunt actio Deitatis propria, nempe repetita connexio animae Lazari cum eiusdem corpore, deinde actio humanitatis tum secundum animam (cogitauit enim & voluit anima Christi qd faciebat Deitas) tum secundum corpus, clamante lingua, Lazare veni foras. Sic sanata est haemorrois corporis Christi contratu, quauis propria fuerit Deitatis actio sanguinem illius sistere. Cuiusmodi alia multa a Damasceno pulchre explicantur li. 3. c. 15. Sed & aliud considerandum arbitror nempe sicut actiones ipse naturalium distinctae sunt, ita etiam actiones quasdam esse singularum naturarum simplices & nudas: vt exempli gratia, *νόημα*, id est, prima mentis conceptio est nuda ipsius mentis actio, quā si sermone cuiuspiā declareret, tunc est actio non simplex, sed ob admotā corporis actionē cōposita. Sic in verbo *ppriæ* sūt & vni Deitati sigilatim consideratæ immanentes actiones simplices quas si per huma-

nitatē fieri dicas, non minus pecces quā si humanitatem in ipsam Deitatem cōuertas. Christus certè vt pote verus Deus Patri ὁμόστοις, nec effusis dunatax in carnem donis sicut & reliqui sancti, vt vult Iacobus Andreas, sed verè οὐώδης, nouerat quid in cordibus hominum lateret, vidi absentem Nathanaelem, omnia habuit sibi præsentia, Patri semper cooperatus est in mundi gubernatione: num, quæfo, per humanitatem, quanuis non sine humanitate, id est, Deitate ab humanitate nō separata? Quod si quid in ipsis operata est humanitas cū Deitate, humanitas potius per Deitatem operata fuerit, quām per humanitatem deitas, vt vestra αὐτολογία nullo modo sit in ipsis quæ cōmemoraui, tolerabilis, nisi dicere malitias animam per oculum, quām oculum per animam videre. Recte igitur dixi & dico τὸν λόγον non omnia fecisse per humanitatem. Tu verò vt hoc eluderes dicere maluisti. *Non conscientia aut socia humanitate*, quæ verba non possum ego coniicere quomodo sis explicaturus, nisi quod existimo te prius illud ad θεωρεῖν, posterius ad ὑπάξιν ipsam accomo-

modatarum , vt videlicet nihil scierit Verbum quod non simul scierit huma-
nitas ipsius, neque sit yllum opus Dei-
tatis in quo non sit ipsa cooperata hu-
manitas. Istud verò cuiusmodi sit age-
dum sigillatim expendamus. De soci-
tate quid nobis videatur iam diximus,
quod expectabo dum refutes. De sci-
entia non ignoro quid nonnulli, ac in-
ter illos Damascenus , senserint quasi
videlicet ab ipso conceptionis momé-
to anima Christi perfectissima sapien-
tia fuerit prædita , quod tamen Ambro-
sius rectè negauit , quem Lombar-
dus frustra in partes suas trahere cona-
tur . Ne verò diutius aut pluribus ea
de re vobiscum contendam , ecce tibi
D. Lutheri verba ex accuratissimè scri-
pta concione in Dominicum diem na-
tali Christi proximum , in hæc uerba
Luc 2. 51. Puer autem crescebat &c.
*Finixerunt, inquit, argutuli quidam nouū
fidei articulum , Christum in instanti, vt
loquuntur, conceptionis sue etiam secundum
hominem fuisse plenum Spiritu & sapien-
tia, adeo vt nihil prorsus in ipsum potuerit
postea quouis modo immitti , quasi anima
eius fuerit in modum utris , quem ita im-*

pleas ut nihil præterea queat in se recipere.
Nesciunt plane isti & quid loquuntur &
quid affirmant. Et mox. Amplectamur
igitur verba Euangeliſte, & ea quām
ſimpliciſſimē de Christi humanitate intel-
ligamus quae Deitatis instrumentum &
veluti domus quædam fuit, plena ſemper
ſpiritu Dei. At is non ſemper eam ſimiliter
mouit, ſed alia atque alia ratione ſecun-
dūm diuerſitatem negotiorum & occaſio-
num rem Patris agendi. Ita, licet nun-
quam ei abfuerit Spiritus Sanctus, ſicut
corpus eius per incrementa temporis ſuc-
creebat, & rationis uſu quotidie redde-
batur auctiōr pro modo naturæ, ut & aliis
hominibus euuenit, ita & Spiritus continuo
penitus illi ſeſe immiſit, mouitque illum
pro etatis ratione potētius & ad plura. Ne-
que enim ſigmentum eſt quod Lucas ait,
Corroborabatur ſpiritu, ſed ut verba ſonant
ita ſimpliciſſimē quoque res euuenit, ut
quantum acceſſit etatis, tantum & mi-
gnitudinis, quantum vero magnitudinis,
tantum & rationis, utq; ratione auctiōr,
ita & ſpiritu euafit robustior & ſapiencia
plerior coram Deo in ſeipſo, & coram ho-
minibus: neque haec verba opus habent a-
lia glossa, ſed haec huius loci naturalis in-

telli-

telligentia & sine periculo & Christiana est. Et mox. *Quum sit ita comparatum ut omnes homines augeantur corpore, ratione, spiritu & sapientia, neque sit qui aliter se habeat, voluit Lucas hic de Christo illud praedicare, quod Paulus scripsit Phil.2. Christum se inaniuisse &c. nempe Christum ad eundem modum sese habuisse, & cum tempore etiam aliarum rerum incrementa accepisse, sed accepisse prestantius aliis, eo quod ingenio fuerit nobilior & diuinis dotibus opulentius aliis ornatus. Hoc pacto nihil erit difficile in verbis Lucae, modo arceantur argumentorum istorum subtile nugae. Audis, Pappe, Lutherum, quem vnum omnibus quoties libuit, opponitis, figmentum Maiestaticum, effusionem realem omnium Deitatis proprietatum in carnem, operationes omnes per humanitatem ab incarnationis momento, tuum denique hoc responsum ex professo damnantem? Transtige igitur cum illo, aut potius factorem veritate, etiam si non omnia egit Christi Deitas conscientia aut socia humanitate, non tamen propterea totam humanitatem à tota Deitate assumptam non fuisse, quod certè cogi-*

tare debueras non minus valdè absurdū esse , quām si diceres totam Deitatem non assumpsisse totum corpus , quoniam pedibus non videat ut oculis . Quinetiam , quæso , quum tu , veritus ne alioqui hypostatica vno dissoluatur , contendis humanitatem fuisse sociam & consciam omnium Deitatis actionū , quid obsecro per humanitatem intelligis ? animam profectò quū de scientia quæritur , quia scientiæ subiectum non est corpus . Age igitur si rectè argumentatus es , cur non rectè quoque conclusero , vel non assumptū fuisse corpus à Verbo , vel corpore quoque Christum omnia sciuisse & cognouisse ? Sed hoc te fefellit , quòd cum Iacobus Andrea assumptionem carnis à Verbo factam pro effusione donorum accipis (quum non aliter possis partem Deitatis interpretari) id est , vunionem ipsam pro eius effecto , siue , ut in schoulis loquuntur , gratiam vunionis per quam homo sustentatur in Verbo , cum gratia habituali , id est , donis à Verbo in ipsam carnem effusis , permisces , quæ sanè dona etsi tanta sunt quanta in vlam rem creatam conferti & immitti

pos.

possunt, adeo ut nomen habeat, hac etiam ratione Christus supra omne nomen, nihilominus tamen infinita esse non magis possunt, quam humanitas ipsi Deitati secundum *soiās* exequari, ut videatur non satis posse reprehendi vox illa Brentianorum, qua inquiunt se exæquare humanitatem Christi diuinitati non *soiā*, sed *soiā*: non essentia, sed potentia: non natura, sed gloria: non substantia, sed maiestate. D. Lutherus quidem certè non minus falsè istud Omnipotentiæ carni insitæ figmentum, quam alterum illud Omniscentiæ deridet, alia concione iam pridem edita, & iam antea citata his verbis, *Imperiti quidam omnipotentem in Christo hominem faciunt, permiscentes duas naturas & opera earum parum prudenter.* Hæc ille, rectè sane sentiens, quem non excusat, sed graui probro affecit Hamburgensis ille, qui nuper hanc concionem inter Lutheri næuos reposuit, aduersus quoddam scribens.

Cæterū ut probarem hypostaticā vñionem neque ex proprietatum effusione neq. ex cooperatione naturarū, quales illas esse vultis, definiri oportet.

re, præter nonnulla quibus non respôdes, illud quoque protuleram, quòd Verbum dici non possit præstantissimū illud opus resurrectionis per humanitatem suam, sed in humanitate sua, sola virtute suæ Deitatis edidisse, quod ex his ipsius verbis probauit, *potestatem habeo deponendi animam meam & rursum illam accipiendi.* Turespondes, quāuis separato ab anima corpore, Deitatem tamen fuisse personaliter cum anima ut potissima humanitatis parte vnitam ac proinde τὸν λόγον, per animam quoq; τὸν λόγον corpus suum exitasse. Atqui videbis ne in hac responsione multum peccaris. Etenim si existimas Deitatem post corporis ab anima separationem fuisse duntaxat cum anima personaliter vnitam, nemo Christianus te feret, quoniam altera saltem ex parte hypostaticā unionem dissolueris, quod si verum esset, sepultura Christi nobis viuifica non esset. Illud autem extra controveriam est, animam Christi, quandiu cum corpore ipsius coniuncta fuit, fuisse medium quiddam connectens Deitatem cum assumpto corpore, eādem verò per mortem à corpore suo separata

rata, tunc Deitatem fuisse medium vinculum animam suo interuenitum cum corpore copulans, quamuis illæ per mortem esset separata: ita ut ante mortem extrema in Christi cōpositione fuerint Deitas & corpus, anima verò medium, post mortem verò Anima & corpus, Deitas verò* medium: Deitate tamen & ante & post mortem, humanitatem totam sustentante. Deinde quomodo tandem ista verba, Potestatem habeo deponendi animam meam, responsioni tuæ accommodaris? præterquam enim quod de altera tantum huius dicti parte, nempe de posteriore respondes, quāuis id quod deponitur & quod rursum accipitur interuenire in ipsa depositione & resumptione sit necesse, quis tamen tibi concesserit deponentem & resumentem agere per illud ipsum, quod deponatur & resumatur, id est, agens agere per ipsum patiens? Quòd si etiam istud tibi largirer, Anima, quæ so, estne tota humanitas per quam vultis omnia agere Verbi Deitatem? Quòd si anima non est à corpore separata, etiam si per illam solam agat interdum Deitas, cur separata.

d.ii.

tam à nobis dices humanitatem à Deitate, nisi fateamur Deitatem quicquid agit agere per humanitatem?

Septimum Argumentum Bezae.

HUMANITAS est instrumentum diuinitatis. Sed instrumentum non semper necessariò est **vnitum** efficienti, ita ut quicquid efficiens agit, per hoc & cù hoc instrumento, quod illi sit **vnitum**, agat, ut patet de fabro & malleo.

Responso Pappi.

VERV M hoc est. Sed S. Scriptura nos docet humanitatem cuiusmodi esse instrumentum filij Dei, quod ei personaliter semper sit **vnitum**. Ergo est manifesta similitudo.

Apologia Bezae.

QUONIAM Brentiani hypotheticam unionem co cœperunt definire, quòd Deitas agat omnia in Christo per humanitatem, obieci illis quod disoluere nunquam poterunt, absurdissimum hunc esse parologismum à nō causa, quod aiunt in scholis, ad causam, quoniam instrumentalis causa sit plerunque extranea, quod familiari exē-

plo

pto declarau. Tu respondes magnam esse dissimilitudinem , quod ipsum di-
ctum volui, ut eos redarguerem, quibus patrocinaris. Cogita, quæfo, an hoc sit proferre quippiā, quod me erroris coar-
guat : quod sanè si faceres, ita me bene Deus amet , vt me tibi ad stipulatorem haberes. Deinde si eorum dogma probas, qui Deitatem scribunt non a-
liter in Christo secundum subsisten-
tiam vnitam , quām in rebus creatis omnibus, considera, quæfo , mi Pappe, annon tute tibi ipsi repugnes.

Octauum Argumentum Beze.

PRÆTER E A Deus pater creauit omnia per filium, & tamē Pater & Filius non sunt vniuersitatem hypostaticē. Sunt enim diuersæ hypostases.

Responso Pappi.

NI H I L ad rem, quia scriptura nos docet vunionem esse personalem naturarum in Christo , quæ tam est ar-
cta , ut neutra aliquid agere possit ex-
tra consortiū alterius , ut supra dictum est.

d.ijj.

IMò rursum nihil minus appositiè respondere potuisti. Etenim si quempiam agere omnia per alium est hypothesiç vnionis defuctio ut iij volū quo-rū sententiā tuendam suscepisti, ostendas oportet quinam non sint Pater, Filius & Sp. sanctus vniæ hypostasis, aut negandum antecedens (quod non possis nec nolis, opinor) aut cedendum est veritati.

Nonum Argumentum Beze.

COMMUNICATIO idiomatum id est, prædicatio, qua vnius naturæ proprietas tribuitur alteri naturæ in concreto, respectu personæ Christi realis est, respectu naturarum verò verbalis tantum.

Responso Pappi.

FALSVM hoc esse demonstrant nos trorū hac dere edita scripta, præfertim verò D. Lutheri & Brentij & Schekij. Nam quum humana natura sit à Deitate assumpta in personæ vnitatē ita ut ipsius non sit alia substātia quām filij Dei: sequitur necessariò, quum filij Dei *ὑπόστασις* sit ipſi hoc, quo diximus, modo

modo communicata, vt eadem ratione Deitatis Christi proprietates ei verè & realiter communicatæ sint. Siquidē filii Dei proprietates nihil aliud sunt, quām ipse filius Dei. Communicatio igitur idiomatum realis est & vera, non verbalis. Nam quod metuunt, ne naturę confundantur, frustra sunt solliciti. Dicemus enim alia ratione has proprietates Deitati competere, videlicet per naturam (vt loquuntur) alia verò ratione (verè tamen & realiter) humanitati, videlicet per gratiam, & propterea quòd assumpta est à Deitate in unitatem personæ. quæ omnia millies à nostris ex Dei verbo perspicuè declarata sunt. Longè verò alia ratio est proprietatum humanitatis, si cæ diuinitati in concreto tribuantur, quia diuinitati ab humanitate nihil communicari potest. Nam Deo nihil quicquam accedere vel decedere potest, quum sit perfectissimus. Humanitati autem à Deitate non tantum subsistentia, sed etiam summa maiestas communicatur. Manifestum ergo est diuersam esse rationem prædicationis & communicationis idiomatum.

d.iiiij.

Apologia Bezae.

Hic ille est scopulus in quo teplum spero, vbi rem totam dili-
gētius & absque præiudicio inspexeris,
fassurum opinor eos ipsos, quos com-
memoras, impingere, qua de re milles
ipsis respondimus. Si Cōmunicationis
vocabulo intelligitis ipsam naturarū
vnionem, quum ea talis sit vt propri-
tates singularum essentialis non egre-
diantur sua subiecta (quod vester quo-
que Kemnitius ingenuè fatetur) non
potes vlo modo vel Deitatis propri-
tates humanitati, vel humanitatis Dei-
tati aliter attribuere quām *κατ' ἀλλο*:
non igitur realiter, nisi personæ siue to-
tius ex duabus naturis compositi re spe-
ctu, quarum tamen alteri duntaxat na-
turæ re ipsa insint. Sin verò Communi-
cationis nomine (quod facere te appa-
ret) non vnionis gratiam intelligis, sed
id quod ex ea vnione consequuta est
in se humanitas (quam gratiam dixi-
mus in scholis habitualem idcirco vo-
cari & ab illa distingui) primū distin-
guēda fuit homonymia ex disputatio-
nis legibus, ne de vno rogatus de alte-
ro responderes. Deinde tibi proban-
dum

dum esset, quod est prorsus *ādūrat̄*, naturam aliquam posse ex gratia reip̄a donari essentialibus alterius proprietatibus, id est, humanitatem posse per gratiā euadere Deitatem siue Deitatem aliquam existere posse precariam. Stat enim istud, sicut accidentalis bonitas, misericordia, charitas ab essentialibus in res creatas promanat, sic etiam infinitatem, omnipotentiam, omniscientiā, omnipr̄fentiā aliquam non posse alij vlo modo naturae, quām ipsimet Deitati inesse, quem scopulum ut vitaret Kemnitius pro effusione reali *ω̄σειώπων* substituit, immemor illam ab vnione dependere, quae proprietates in suis subiectis retineat, ac proinde enuntiationes inde profectas solis concretis conuenire, qua de realius erit, ut spero, dicendi locus. Nam cum aīs aliter communicari Deitatis proprietates humanitati, quām humanitatis Deitati, verum esse non potest, si ad gratiam vnionis referas. Est enim eādem prorsus vnione hypostatica Verbum Homo, qua Homo Verbum, & qua ratione filius Dei fuit crucifixus, Filius hominis erat etiam in cælo, quum esset

in terris, nempe ~~κατ' ἄλλο~~, non in se se, quamuis dignior sit natura assumens, quām assumpta. Sin verò ad vnionis effecta referas (vt tu sanè facis) concedimus tibi non fuisse Deitatem ab humanitate affectam, sed humanitatē inenarrabiliter ab vnito sibi verbo suprā res omnes creatas cœctam, sic tamen vt infra illam semper subsidat. Quamuis enim effecta communicabiliū Deitatis attributorū habeat omnia & quidem summè per gratiam quæ sunt Deitatis per naturā: tamen ea, quæ sunt vni & soli naturæ infinitæ per se propria, certum est tam esse ~~ἀκονίντες~~, quām verum est non posse plures esse reipla infinitates, & Deitatis (vt ita loquat) subiectum nunquam egredi.

Decimum Argumentum Bezae.

CONTROVERSIA de Cœna Domini in eo consistit, quomodo signa, id est, panis & vinum, & res signatæ, id est, corpus & sanguis Domini coniungantur: in reliquis enim cōuenire oīb. inter se & nos. Dicit Dominus Beza coniungi hæc sacramentāliter: Lutheranos autem dicere, quod coniun-

coniungātur corporaliter, ellenzialiter,
& realiter.

Responsio Pappi.

NOs non minùs dicimus coniunctionem esse sacramentalē, quām ipsi. Verūm hoc interest, quòd ipsi suā sacramentalem explicant per spiritualem, & putant corpus & sanguinem Christi non verè & realiter esse in Cœna, sed quatenus fide percipiatur.

Apologia Bezae.

SI putas, Pappe, nos sic de rei sacramentalis, id est, ipsius corporis & sanguinis sacramentali præsentia statuere, ut si fide percipiatur, adsit, sin minùs absit, quasi videlicet Sacramenti veritas à fide accendentium promanet, sicut etiā Sorbonicus Theologus Spensa nos est calumniatus, iniuriam nobis facis. Scito igitur nunquam nos esse inficiatos Christum in cœna tā verè sese, quām ipsa symbola quibusvis sacramentaliter, id est, sacris visibilisūque signis ac ritibus adhibitis offerre, sed diuerso modo, signa videlicet corporalia corpori corporali modo, rem autem cœlestem menti, spirituali, & intelle-

etuali modo : & illa quidem situ ipso loci præsentia, Christi verò corpus & sanguinem ita situ loci absentia, vt intellectui tamen verè per fidem percipienda proponantur: ex quo consequitur spiritualem quoque siue mysticam esse, & $\kappa\tau\sigma\chi\epsilon\sigma\tau$ intelligendam sacramentalem signorum & rerum coniunctionem.

Adiicit Pappus.

NOs verò dicimus, quum Christus etiam secundum humanitatem suā necessariò vbique sit (propterea quòd videlicet in unitatem personæ cum filio Dei assumpta est ipsius humanitas) tamen in Cœna sua alio modo corpore & sanguine suo præsentem esse, quām adest aliis rebus omnibus, vide licet sacramentaliter, verè tamen & realiter.

Respondet Beza.

TIMò quum hypostatica vnio eo dif-
ferat à commixtione, quòd propri-
tates naturarum essentiales sua subie-
cta nullo modo egrediantur, sed hoc
consequatur duntaxat, vt assumpta
natura fiat assumentis propria in vnū
 $\kappa\tau\sigma\chi\epsilon\sigma\tau$ coalescens, tantum abest vt
propte-

propterea sit ubique humanitas, quia est assumpta à Verbo, ut contrà idcirco absit, quoniam saluis suis proprietatis est assumpta. Deinde vide, quæso, quinam ista cohærent. Vis humanitatem adesse ubique propter hypostaticam vunionem, & tamē alio modo in Cœna adesse. Atqui si propter hypostaticam vunionem est ubique, est quoq. in Cœna hac ipsa ratione: vel ubiquitatem ista consequetur ubiquitatem non esse, si tot loca excipias in quibus Cœna celebratur. Itaque ut sibi constaret ista tua responsio, dicendum fuit, ni fallor, non **ALIO MODO**, sed **ALIO ETIAM MODO**, vt duplex sit realis præsentiae corporis in Cœna fundamentum, hypostatica videlicet vnio, & sacramentalis institutio. Sed quorsū hanc, si quidem illa sufficiebat: nempe inquires, vt sacramentalis sit, id est (vt opinor) vt adiunctis symbolis sanciatur. Hoc autem si verè dicas, iam non aderit corpus, quia dixerit Christus, **Hoc est corpus meum**, sed id tantum dictum fuerit propter adiunctum panem. Quorsum igitur, quæso, illa verba quum libuit perinde aduersum nos

detonatis, quasi verbo Dei fidem derogemus, & testamentum Filij Dei irritum faciamus? Num enim signa Cœnæ Domini adhiberi ex mandato Dei vñquam sumus inficiati? Verum quomodo h̄ic transiges cum vestræ alioqui corporalis præsentie præipuis defensoribus? Nec enim illos ignoras docere ab vnis verbis Institutionis Cœnæ petendam esse huius controværsiæ disceptationem, quorum non est necesse locos citare. Quod autem SACRAMENTALITER non vis opponi *ꝝ VERE REALITER*, in eo tibi assentimur, modò realitatem nullam ponas quæ carnis circumscrip̄tam proprietatem tollat, neque duas oppositas qualitates eidem substanciæ, Circumscriptionē videlicet & Incircūscriptiōnem tribuat, quæ repugnātia certè non tollitur, etiam si Circumscriptionē tribuas naturæ, Incircūscriptiōnem verò gratiæ.

Addit Pappus.

QVMQVE illi negarent id fieri posse, ut videlicet corpus Christi simul & semel multis in locis esset, introducta

tructa est disputatio de vnione duarum naturarum in Christo , qua demōstratur non modò id fieri posse , sed omnino neceſſum esse , ut propter personalem vnionem vbi cunque est Deitas Christi , ibi etiam sit ipsius humanitas : alioquin enim fore , vt duæ sint personæ Christi : vel vna , quæ sola sit diuinitas & vbi que : & altera quæ sit Deus & Homo , quæ certo cœli loco confideat : vel sequitur humanitatem non aſſumptā esse in totam Deitatem , sed tantum in aliquam eius partem.

Respondet Beza.

VERVM est profectò quod dicis , obiecto nobis arguento de veri corporis quantumuis glorificati circumscriptione , Lutherum primūm cœpisse de ista vbi quistica præsentia non nihil differere , sed ita vt ex abundantí hoc faceret , & hanc quæſtionem facere iuberet . Sed Brentius illo ſcilicet oculatior , id vnum cœpit vrgere , & cœlos ipſos potius vt & inferos vbi que constituere , & articulos incarnationis , ascensionis & feſſionis ad dexteram Patris potius ad vnam & eandem rem re-

uocare, quām veritati cedere. Sed & Iacobus Andreas in responsione ad Sperlingum : *Nos erubesco*, inquit, *p. l. m.* fateri si ea est naturae humanae proprietas, ut non nisi in uno aliquo loco esse possit, neque à diuina natura ipsi communicari ullo modo possit, quo & ipsa cum dōγα in pluribus aut omnibus locis esse queat: me pro afferenda vera corporis & sanguinis Christi p̄sentia in Cœna, ne ad momentum quidē pugnatū. Si enim simpliciter id esse impossibile fatear, qui ratione id fieri posse ex verbis Cœnae demonstrare conarer? Verba enim Cœnae Dominicæ (ut idem ait & in thesib⁹ & cōtra Heydelbergēses) tantum sunt verba dispensationis corporis & sanguinis Christi iam ante & ex alia causa, communicatæ videlicet proprietatis per unionem, essentialiter in pane & vino, sicut in alia quanis creatura, presentis. At contrā Kemnitius, Quoniam, inquit, de generali illa corporis Christi ubiquitate & p̄sentia in omnibus creaturis ne inter veteres quidem satis constat, nec ipsorum sententiae & testimonia consentiunt, ideo illā in medio relinquim⁹. Abundet quisque in suo sensu. Et Heliusius in libro de Cœna. *Quum naturæ in*

Christo

Christo maneant distinctæ , non dicimus humanam naturam Christi esse ubique, nō dicimus corpus Christi esse in ligno , in lapidibus, in frugibus. Item, Ut maneat euidentis discriminus humanæ naturæ & diuine in Christo , non dicimus ubique esse corpus Christi , sed recipimus modum loquendi à Patribus traditum , Christus est ubique, videlicet communicatione idiomatum , id est , diuinitas est ubique & propter unionem duarum naturarum hypostaticam , alterius naturæ proprietas Toti personæ in concreto tribuitur . Quid vero? nuper admodum ille Hamburgensis aduersus Palmetium scribens , & noui corporis doctrinæ à certis Theologis nescio quibus fabricati propugnator , an non apertere ubiquitatis mentionem παρέποντα factam à D. Luthero dicit & ad una institutionis Cœnæ verba nos reuocat? Nam etiā tot iam antè seculis , quicquid scribat Kemnitius , explosa fuit à Scholasticis ipsis ubiuitas , teste his verbis Thoma lib. 1. sentent. dist. 37. quest. 3. art. *Corpus Christi neque in quantum corpus , neque in quantum est diuinitatis unitum , hoc habet ut sit pluribus locis.* Vides igitur quām multos ex tuis ipsis

habeas tuo isti argumento repugnantes, in quo certè miror potuisse abs te colligi, *separatum iri naturas*, si *vbicunque adest Deitas* (adest autem *vbique*) *non ad sit etiam humanitas*. Nam, quæso, etiam si caput non est *vbis* sunt pedes, num idcirco caput à pedibus est *separatum*? an idcirco radij à solis corpore *seiuēti* quod hi terram contingent, illius corpus tam procul in *cœlis* absit? Nunquam igitur *seiuēta* est Deitas, quæ *vbique* est, ab *humanitate finita*, quæ in *cœlis* nunc est, & alibi nusquam. Neque idcirco non subsistit in toto Verbo *humanitas assumpta*, quod finita quam sit, infinitæ *assumenti* nō extendatur. Rectè quippe Augustinus ait, non esse necessarium, ut quod in Deo est sit *vbique* sicut Deus, quem locū frustra conatur Iacobus Andreas eludere, quasi particula *SIC VIT*, non identitatem, sed paritatem duntaxat declarat.

Vndecimum Argumentum Bezae.

OBRICIT Beza sententiam nostram pugnare cum ipsa rei siue corporis natura, cum analogia fidei & cum

Cum sacramentorū natura. Nam quod ad corporis naturam attinet, Christus (inquit) habet verum corpus. Ergo illud visibile, palpabile & in certo loco: & per consequens non potest esse in pluribus locis, vbi Cœna administratur, vel si maximè ibi esset, saltem videri, palpari & sentiri posset.

Responsio Pappi.

PRIMVM Visibile, Palpabile & Sé-
sibile esse non sunt propria corpo-
ris, quatenus corpus, sed quatenus co-
loratum est, vel aliis qualitatibus imbu-
tum: quibus omnibus corpus Christi
gloriosum caret, & nostra quoque cor-
pora post resurrectionē carebūt. Quòd
autem Christus post resurrectionem di-
scipulis se conspiciendū præbuit & tan-
gendum, non eò sequitur corpora glo-
rificata ~~autē~~ siue sésibilia esse, quia
Christus illam infirmitatem ad tempus
assumere voluit, ut subueniret discipu-
lorum incredulitati, & demonstraret se
verè ex morte resurrexisse. Interim il-
lad quoque meminisse oportet quod
paulò antè dictum est, sacramentalem
& non physicam nos præsentiam in-
troducere.

e.ij.

Apologia Bezæ.

IMÒ si credis Aristoteli testi in his quidē reb. maximē idoneo, *σῶμα ἔστι πᾶν ἀντὸν*: & rectē, sicut ait poēta quāuis alioqui impius. Tangere enī & tāgi, nisi corpus, nulla potest res. Quòd si est *ἀντὸν*, necesse est quoque esse coloratū, ac proinde visibile in sē. Omnia igitur ista mutuō se consequuntur in corpore verè humano & physico, quale fuit, est & erit in æternum Christi corpus. Alioqui non erit firmum nec solidū Christi argumentum, Videte & palpate. Spiritus carnem & ossa non habēt: neque inde coargui Marcionitæ possēt. Et quod dicere audes corpora nostra corporeis omnibus istis qualitatibus post resurrectionem caritura, vnde tandem hausisti? Non ignoras enim hoc fuisse Origenistarum dogma, quòd spiritualia & ætherea post resurrectionem nostra futura sint corpora, quæ nec tactui subiaceant, nec oculis cernantur, nec pondere prægrauentur, nec pro locorum, in quibus futura sint, varietate mutentur. Et quū Origenistis obiiceretur illud Christi, quod modo citaui, illud ipsum responderebant quod repetis, & quod refu-

tans

tans Hieronymus aduersus Iohannem Hierosolymitanum, quid responderit nosse te arbitror, & quid hac ipsa de re plurimis locis differuerit Augustin⁹. Ac Brentius quidem vester, fateor, respondeat se minimè negare ipsius naturalis substantiæ resurrectionem. Verum, quæ est hæc substantia, cuius qualitates essentiales resurrectio nō perficiat, sed aboleat? *Christus*, ait, *hanc infirmitatem*, qua videlicet visibilem & palpabilem se conspiciendum præbuit, *discipulorum causa assumpit*, ut fidem resurrectionis suæ faceret. Sanè quòd quadraginta dies adhuc viuere cum discipulis sustinuit, quòd cuin ipsis comedit qui cibo amplius non egebat, & si quid simile in historia resurrectionis narratur, id illum $\kappa\tau\eta\kappa\tau\alpha\beta\alpha\omega$ fecisse non ambigo. Verum quòd visibilis & palpabilis fuerit, eodem non tantum quod ad materiam, sed etiam quod ad veras & formales corporis proprietates, corpore præditus, absit ut tibi concedam Infirmitati tribendum, quum è contrario vna quæque substantia suis specialibus proprietatis perfciciatur, quas gloria nō destruit,

c.ij.

sed illustrat. Si hæc tibi non satisfa-
ciunt, saltcim illud considera, quæ sit
absurdum, existimare Christo in illo
suo illustri aduentu istam, quam voca-
tis, infirmitatem, qua vultis illum sta-
tim à resurrectione caruisse, resumptu-
rum, ut absoluto demum iudicio rursus
eam deponat. Nec enim negabis hūc
illum visibili specie venturum sicut a-
scendit, quia Angelorum testimonio a-
lioqui refelleremini. Itaque si vobis
credimus, qui nunc est inuisibilis, fiet
rursum vltimo illo die visibilis, idque
in gloria sua, & quidem ut nobis etiam
factis à resurrectione inuisibilibus oc-
currat. Denique quòd sacramentalem
& physicam præsentiam inter se oppo-
nis, si ad rem ipsam significatam simul
& intellectui verè oblatam refers, tecū
probamus, fatētes cum Apostolo Eph.
5. quod ibi agit in nobis Dominus, om-
nem naturalis intellectus facultatem
longè latēque superare. Sin verò rea-
lem eo ipso corporis præsentiam signis
testatam sic intelligis, tum tibi assen-
tiemur quum hyperphistica & antiphy-
stica vnum & idem esse nobis demon-
straris.

Addit

Addit Pappus.

SE D , inquieris, saltem proprium corporis est, vt sit quantitate præditum & finitum. Verum hoc est, ideoq; non dicimus Christi corpus extenſum vel diffusum esse in infinitam molem. Imò dicimus iam postquām in cælum ascendit, non alia ratione esse vbiique quām erat, quum in terris ambularet aut in ipso punc̄to conceptionis in utero Mariæ virginis : & vt istud pleniū explicem, dicimus Christum secundū humanitatem esse omnipotentem & omnipræsentem &c. non ratione corporis gloriōsi , sed propter vniōneī personalem. Nec est, quòd dicant se nihil detrahere maiestati humanitatis Christi, quum ipsam subiiciunt naturæ legibus , quia Christus etiam assumpt̄erit formam serui , & omnes humanas infirmitates excepto peccato, quod tamen non deroget ipsius humanitati. Ergo multò minùs ipsi derogare, si ei attribuantur proprietates humani corporis. Respondemus enim Christum quum in statu humilitatis , vt loquuntur , & in forma, vt Apostolus ait , serui in terris ambularet, non minùs fuisse

c.iiiij.

omnipotentem & omnipresentē quām nunc. Imò in ipso puncto conceptio-
nis hāc ei maiestatem personalis vni-
nis tributam esse, quam tamen non se-
per exeruit, sed tum solum, quum ei
visum fuit.

Apologia Bezae.

IMÒ non arbitror hoc esse appo-
situm responsum. Nec enim quæri-
tur an alio modo nunc sit vbique Chri-
sti humanitas, quām quum adhuc in
terris ambularet: sed hoc probatum
volui, neque olim quum in terris esset,
vbique fuisse, neque nunc quum in
cælis est, vbique esse, quoniam videlicet
& tunc erat & nunc est organico
verè humano circumscripto corpore
præditus Christus. Istud denique ni-
hil ad rem, eo vno excepto, quod om-
nino sit *αὐτός*, verum organicum
corpus esse vbique, & tamen in sua de-
finita mole permanere, quum vni ei-
demque naturæ non possint repugnā-
tia tribui, teste in hac ipsa disceptatio-
ne, Theodoreto, Vigilio, Augustino,
ipso denique Christo ex corpore sub-
stantiæ proprietatibus, corporis veri-
tatem

tatem adstruente. Quod autem addis humanitatem Christi esse omnipotentem & omnipræsentem, non ratione corporis gloriofi, sed propter vnionem personalem, quinam tandem cum definitione vnionis personalis consentiet, in qua disertè exprimitur, proprietates cuiusque naturæ essentiales saluas permanere? nempe si dixeris omnipotentiam istam & omnipræsentiam esse aliquid nō inhærens humanitati ut subiecto, sed Deitati proprium, quod tamen tribuatur humanitati, ut in ipsa Deitate subsistenti. Et certè nisi ita esse statuatis, consequetur duas esse omnipotentias & omnipræsentias, vnam videlicet essentialem Deitatis, alteram accidentalem, sive, ut ludens Iacobus Andreas scribit, quasi accidentalem, humanitati insitas. Præterea (ut modò dixi) duas reales repugnantes proprietates vni & eidem subiecto eodem tempore attribueres, quod falcissimum & absurdissimum esse non ignoras. Sed illud rursum vide quām parum cum Brentij & Andreæ placitis cohæreat, quibus tamē velle te patrocinari video. Definiūt enim illi hypostaticam vnio-

nem reali omnium Deitatis assumen-
tis proprietatum in humanitatem as-
sumptam effusione. Quinam ergo hu-
manitas non fuerit effusarum in sese
proprietatum receptaculum? Deinde
iudicem nolunt Deitatem aliter esse hu-
manitati Christi quam ceteris sanctis
personaliter unitam, eo unico excepto,
quod in sanctis demens, Christi vero
humanitati omnes Deitatis proprieta-
tes sint effusae. Constat autem dona in
sanctos effusa, esse qualitates illis tan-
quam subiecto harentes. Itaque quum
praceptorum tuorum sententiam sta-
bilire velle videaris, illam tamen euer-
tis, aut illi potius sese tecum destruunt.
Video enim illos hae eadem prorsus
anxious scriptitare. Sed, age, demus
ita hoc esse, ut tu nunc vis: sicutque
& semper fuerit post unionem omni-
potens & omnipresentis humanitas Chri-
sti, non sua, sed hypostaticè assumpti
Verbi omnipotentia & omnipresentia:
quoniam rursum a Iacobo Andrea non
dissentieris, qui ne videatur secunda-
riam quandam Deitatem comminisci,
respondere solet humanitatem Christi
esse quidem ubique, sed non eo modo,
quo

quo ipsa Deitas vbiq. sit? Etenim si humanitas est omnipræsens per Deitatis omnipræsentiam: est certè omnipræsens ea ipsa omnipræstia, qua Deitas est omnipræsens, quanvis hoc illi per vunionem personalem accidat non ex natura sed ex gratia. Inò quinam rursus à seipfis non dissenserint Brentius & Jacobus Andreas, vt qui disertis verbis testentur sè per Deitatem Christi nullam essentialem Deitatem, sed dona in carnē ipsam effusa intelligere? Priùs ergo quomodo ista inter sè consentanea sint demonstres oportet, quām responsum tuum admitti possit. Res autem ipsa sic sese habet. De toto quopiam ὅλως considerato rectè & verè dicitur, quod tamen non nisi parti Totius propriè conuenit: at de vna parte dici verè nō potest, neque quod est alterius partis, neque quod est Totius. Sic exempli gratia rectè dixeris Pappum (quod nomen est totius ὅλως considerati) loqui & scribere, & tamen solum os Pappi loquitur, sola manus scribit. At partem aliquam Pappi nominans, puta oculum vel pedem, oculum loqui aut pedem scribere non dixeris, siue sigillatim siue in vnioco Pappi organico cor-

pore coniunctos illos consideraris. Sic agendum, consideremus in Christi persona Deitatem Verbi & humanitatem. Recte dixeris Iesum (quod nomen est totius personæ) esse Iehouam, increatum, infinitum, omnipotentem, omniscium, omnipresentem, & quicquid est Deitati esse entia, quæ tamen illi toti non nisi Deitatis respectu conueniunt: itemque Iesum esse conceptum in Maria, natum, crucifixum, mortuum, sepultum, a mortuis excitatum, & quicquid est humanitatis, quæ tamen soli Deitati non humanitati competit. Vides igitur de toto Christo ὅλως considerato recte dici, quod tamen de Toto Christi, id est, de singulis eius naturis falsum & impium fuerit affirmare, nempe vel Deitatem esse conceptam, mortuam, crucifixam, &c. vel humanitatem esse Iehouam, & increatum, aut infinitum quidpiam, quantumcunque istas duas naturas in uno Christo unitas esse fatearis. Ratio autem cur hoc ita sit duplex est, una quoniam abstracta nomina Deitatis aut humanitatis nunquam naturas nisi distincte & quales sunt in se declarat, ideoq.

ideoq. nullus hic locus distinctioni inter $\kappa\alpha\theta'$ $\epsilon\omega\tau\omega$ & $\kappa\alpha\tau'$ $\alpha\lambda\lambda\omega$: altera, quoniam vnio naturarum hypostatica suas cuique illarum essentiales proprietates relinquit illibatas, ac proinde efficere non potest ut vel Deitati humana, vel humanitati diuina citra impietatem Eutychianam tribuantur. Aut igitur nobis ostende, Pappe, vbique siue Infinitum esse (hæc enim necessariò cohaerent) vni solique Deitati non esse propriè & essentialiter & prorsus incomunicabiliter proprium: aut illud nobiscum fatere humanitati quantumuis personaliter cum Deitate vnitæ attribui citra Eutychianissimum manifestum non posse. Nam quod & Deo Verbo humana & Filio hominis diuina tribuntur, ut si Deum quidem gloriæ crucifixum vel passum, Filium autem hominis æternum, omnipotentem, omnipresentem dicas, (quæ omnia propter vnitatem personæ contra Nestorium verè & orthodoxè affirmantur) longè ab illis superioribus diuersum est: quod vtinam tandem aliquando placide nobiscum agnoscatis, quum ad omnes istas controversias tollendas & redden-

dam Ecclesiis pacem hæc vna expedita
sit ratio reliæta. Itaque significari to-
tam Christi personam non tantum ex
toti personæ communibus, sed etiam ex
utrius perfectæ naturæ propriis nomi-
nibus concretis, puta Dei, Verbi, Filij,
Hominis (Christus enim ex perfectis
duabus naturis in vnicâ subsistentia
constat) tum ipse scripturæ usus osten-
dit, tum ipsa ratio postulat ad vnitatæ
personæ demonstrandam, ut est rectè
in veteribus synodis aduersus Nestorian-
am blasphemiam definitum. Iam ve-
rò quum in vniōne naturarum hypo-
statica ex qua pendet totius Christi
personæ vnitas, proprietates essentia-
les subiecta neutrius naturæ egredian-
tur, vides necessariò consequi Deo si-
ue Verbo tribui humana, itemque Fi-
lio hominis diuina, non quidem $\kappa\alpha\tau\delta$
 $\alpha\lambda\lambda\sigma\sigma$ (est enim Nestorianismus Alium
& Alium ponere in Christo) neque
 $\kappa\alpha\tau\delta\acute{\epsilon}\alpha\tau\delta$ (est enim Eutychianismus
essentiales proprietates naturarū trans-
fundere) sed $\kappa\alpha\tau\delta\alpha\lambda\lambda\sigma$, id est, Deo
quidem humana quatenus homo est,
Filio autem hominis diuina quatenus
Deus est. Itaque tam sunt falsæ istæ

Nestor.

Nestorianæ enuntiationes, *Deus Verbum non est natus ex virgine neque crucifixus neque mortuus: & Filius hominis non est aeternus, omnipotens, omnipresentis, quibus videlicet persona diuiditur: quam istæ quoque Eutychianæ, Deus Verbum est conceptus, natus, crucifixus, mortuus secundum Deitatem: & Filius hominis est aeternus, omnipotens, omnipresentis secundum humanitatem, quibus essentiales proprietates transfunduntur.* Istæ verò demum sunt Christianæ & orthodoxæ propter vnitatem personæ ex hypostatica vnione resulantem, *Deus Verbum est conceptus, natus, crucifixus, mortuus, &c. sed secundum humanitatem, siue in carne, ut loquitur Petrus, siue quatenus homo est: & Filius hominis est non tantum omnipotens, omnipresentis, sed etiam aeternus ille Iehoua, eratque in cœlis quum esset in terris, estque nunc quoque in terris, quanuis sit in cœlis: sed secundum Deitatem, siue quatenus Deus est, quibus enuntiationibus & vnitatis personæ demonstratur, & vnio hypostatica citra confusione propriatum statuitur. Inde verò & illud necessariò consequitur,*

verum quidem esse diuidi Christum nisi vbiunque est Verbum, dicatur etiā esse Filius hominis, quum Christus sit vniua persona Deus homo: at non itē, si dicatur non adesse humanitas vbiunque est Deitas. Nam Filius quidem hominis est Deus, quanuis non sui ipsi, sed Verbi respectu secum hypostaticē vnit, & Deus Verbum & est homo, non in se, sed in assumpta natura: humanitas verò quantumlibet vnit, non est tamen facta Deitas, neque Deitas euasit humanitas, siue essentia siue essentialibus proprietatibus. Itaque iam constat tropum ~~κατανοιας ιδεωματος~~ siue ~~αλλοιωσεως~~ intelligendum esse non de naturis ipsis, siue sigillatim siue coniunctim eas spectemus, sed de ipsa persona, non ~~κατα μηρην~~ sed ~~ολως~~ considerata, ut & scriptura loquitur & tota Ecclesia perpetuo consensu docuit. Itaque à seipso palam dissentit Kemnitius, qui postquam recte fassus est essentiales proprietates sua subiecta non egredi, & glorificato Christi corpori manere saluam organici corporis symmetriam, realem tamen naturarum ~~εξωπλων~~ in abstractis, id est, in ipsis naturis sta-

tuat

tuat: quæ quidem $\omega\zeta\chi\omega\rho\eta\varsigma$ est tropi
 $\kappa\alpha\kappa\alpha\varsigma\alpha\varsigma\alpha$ $\iota\delta\iota\omega\mu\zeta\tau\omega$ fundamentum, &
quum sit reciproca, statuenda quoque
esset utrinque realis, quanvis assumens
natura in hypostatica unione domine-
tur. Itaque si firmū esset Kemnitij fun-
damentum, unione habitualem cum
unione ipsarum naturarū confundētis,
& illam, quod ad humanitatem attinet,
nimium largè, id est, ad infinitatem us-
que extendentis, tam vera esset hæc e-
nuntiatio, *Deitas est passa*, quām ista, *hu-
manitas est omnipræsens*. Atqui utrāque
falsam esse ostendimus ac proinde $\omega\zeta\chi\omega\rho\eta\varsigma$
 $\iota\delta\iota\omega\mu\zeta\tau\omega$ essentialium proprietatum, ut
& ipsarum naturarum de sola persona
in concretis necessariò intelligi.

Sed & in forma serui explicanda ha-
beo de quo tecum disceptem. Scio du-
pliciter illum Apostoli locum explica-
tum fuisse à recentioribus præsertim.
Veteres enim summo consensu, & re-
ctè quidem meo iudicio, per formam
Dei ipsam Verbi Deitatem, per for-
mam serui humanitatem intelligunt:
alijs verò per formam Dei intelligunt ea
quæ Deitatem ipsam consequuntur,
ut *la forma Dei esse* idem declareret atque

ita se gerere ut Deitati conuenit, & *Informa serui esse* idem significet atque se-
se, dissimulata Deitatis maiestate ac po-
testate, ita ut seruum duntaxat præbe-
re. Vtrâque interpretatio hypostaticâ
vnionem essentialis tum Deitatis tum
Humanitatis confirmat: quoniam Deo
maiestate æqualis esse nō potest, nisi qui
essentialiter Deus est. Itaque inauditū
& intollerabile est Brentianorum dog-
ma, quo statuū carnem assumptam es-
se non *eiōia*, sed *Exouōia* Deitati pa-
rem, qui error fuit Arrianæ hæreseos
fundamentum, donec *avomōis* hæc ab-
surditas animaduersa in Ecclesiam in-
ueheret. Vos igitur omnium primi au-
tore Brentio & ei⁹ adstipulatore Iaco-
bo Andrea (Lutherus enim in maiori-
bus postillis eousque non progreditur,
sed in secunda, quam attulimus, inter-
pretatione subsistit) tertiam interpre-
tationem excogitaftis, qua tum Dei
tum serui formam Humanitati, idque
inaudita prius ratione, attribuistis. Vul-
tis enim per hæc verba, *Informa Dei esse*,
omnia quæ sunt Deitatis per naturam
(ac in primis omnipræsentiam sive V-
biquitatem) effusa per gratiam in car-
nem

nem
carn
nam
drea
illius
nem
supr
uert
id es
fonte
todo
Impe
pleni
tium
comi

O
corpu
ri id
lioru

A
dicia
nam
glori
dum
dum e

nem assumptam, ab ipso conceptionis carnis momento, significari, quam vnam Deitatem in Christo Iacobus Andreas agnoscit: formam autem serui esse illius Maiestatici gradus dissimulacionem, quod Lutherus ipse eoloco, quem supra citavi, miris modis exagitat aduersus eos qui interpretantur *Nescit*, id est, *non vult scire*. Et certe ex hoc fonte orta est Marcionis & Aphthartodocitarum haeresis, quæ Iustinianum Imperatorem perdidit, qua de re quū plenissimè in respōsione aduersi⁹ Brennium disputationi, plura hoc loco non commemorabo.

Addit Pappus.

O B I I C I E B A T sibi Beza nostros dicere, quandoquidem Christus corpus haberet gloriosum, ideo videri id non esse circumscripsum instar aliorum corporum humanorum.

Ad hoc ita respondet. Primo id nō dici appositi, quia quum Christus Cœnam instituebat, non fuit tum corpus glorificatum, imò iam iam crucifigendum, & probrofissima morte afficiendum erat & huius etiam crucis & infir-

f.i.j.

mitatis pro nobis exantlatæ memoria nobis renouatur in Cœna Domini. Deinde respōdet gloriā non ademisse corpori Christi naturam, sed perfecisse infirmitatem, ut Augustinus loquitur.

Responsio Pappi.

VERISSIMA hæc sunt: sed nihil contra nos, quia non dicimus vel Christum secundum humanitatem esse omnipræsentem propter glorificationem, vel corpus & sanguinem Christi in Cœna esse præsentia propter rationem corporis gloriæ. Sed dicimus omnipræsentem quidem esse semper & ubique propter vniōnem personali: in Cœna verò præsentem esse sacramentaliter (verè tamen & realiter) propterea quod id ipse Christus nobis sit pollicitus, cuius verbis fidem habemus, de modo præsentia nihil solliciti.

Apologia Bezae.

QUOD corpora glorioſa fateris esse circunscripta, niſi ad ipsius Christi corpus referas, certè appositi

non

non respondes. Corpus autem Christi post receptam gloriam quum fateris circumscripum manere, primū om̄nium vide quid sis Andreæ Musculo responsurus. Sic enim scribit in suis de incarnatione thesibus, *Quia unus & idem Christus est, sicut secundum assumptum sic & secundum assumptam naturam nullis localitatis physicæ legibus est subiectus, nec locorum terminis circumscripturn.* Et ne respondeas Musculum hoc intelligere de Maiestatica omnipræsentia, quam à glorificatione distinguis, velim à te expendi quid de glorificatis corporibus disertè sentiat Iacobus Andreas. *Si Christum (inquit contra Hcylbergenses) consideramus secundum statum glorificati corporis, iuxta quem ei conformes siemus, hoc quidem impetravit, quod nullo corporali loco sit circumscripturn: verum ob hanc causam nondum est ubique præsens, quemadmodum & nos una cum beatis Angelis non simus futuri ubique presentes, & tamen corporaliter nullo loco erimus circumscripti.* Scio te responsorum proflus inter vos conuincere, quoniam Iacobus Andreas corporalem, tu verò naturalēm locum ex-

f.ij.

cludis. Sed hoc nobis non satisfacit, Nam si verum & naturale corpus esse fateris quanuis gloriosum (fateberis autem nisi (quod non arbitror) velis corporis veritatem ac naturam glorificatione fuisse absumptā) simul necesse est fatearis illud verè naturali & corporali loco contineri. Tuum autem **NON VBI** quid aliud est, quām locus non locus? At Christus, Vado, inquit, vobis parare locum. Et, Volo vt vbi fuero, ibi sint. Et Cyrilli, Theodoreti, Augustini, Vigilij, Damasceni tot citatos à nobis locos, disputationē Hieronymi hac ipsa de re aduersus Iohannem Origenistam, perpetuum denique Ecclesiæ aduersus Marcionitas, Eutychianos, Monothelitas, Monophysitas, Aphthartodocitas, testatum tot synodis consensum refellere te prius oportuerit, quām istud **NON VBI** & locum veri corporis organici non corporalem nec naturalem probare possis: quamuis de futuri seculi cōditione nolimus extra Dei verbum querere, nēdum pronuntiare. Quōd autem hæc Christi verba cum Nicodemo in terra loquentis, *Filius hominis qui est in cælis,* de

de humanitate intelligis, haec tenus in eo
tibi non assentimur, quod quicquid de
Homine dicitur, putas de ipsa Humanita-
tate dici, immemor videlicet de Homi-
ne quoque propter unitatem personæ
contra Nestorium dici etiam Deum non
tamen Deitatem: eadem prorsus ratio-
ne, qua de Deo Verbo dicitur quoque
Homo, non tamen Humanitas, quod
Eutychetem fecellit, sicut in superioris
argumenti Apologia demonstrauit. Est
enim *σειχωροις* reciproca, ut quanuis
assumens natura dominetur, tamen non
magis unitatur Deitas Humanitati,
quam Humanitas Deitati. qua de re
utinam absque preiudicio legeris & ex-
penderis differentem Theodoreum,
eò magis idoneum veritatis testē, quod
aliquando ista non intellexerit: Vigi-
lium ex professo istorum errorum op-
pugnatorem & martyrio nobilem, quē
olim Tubingæ Dormilium Iacobus
Andreas magno cum suo dedecore
nuncupabat: Cyrillum, Damascenum
denique, cuius totus tertius pene liber
orthodoxæ fidei in istis refutandis con-
sumitur, quæ vos affirmatis. Denique
quod hanc omnipræsentiam dicis non
f.iiij.

competere corpori Christi quatenus glorificatum est, sed propter vniōnem personalē, quā ab ipso momēto incarnationis cēperit, nō satis intelligo quomodo verē dicatur. Primūm enim non ignoras in hoc ipso argumento quicunque aduersus Eutychetē disputarūt hoc sumere pro confessō, quōd neutra natura possit repugnātes proprietates recipere. Itaque rectē fatemini, vt & Kemnitius, Humanitatem tum infirmatis tempore fuisse, tum post glorificationem manere in sese circumscriptam, vt istam omnipræsentiam ei in sese sive, vt loquūtur, habitualiter tribuete nullo modo positis, q, tamen vbiq. inculcare valde sanē rerum istarum imperitus Selueccerus non veretur, quid sit *καὶ ἀλλο* & *καὶ άντο* prorsus ignorans, aut scire se dissimulans. Quid igitur, obsecro vos, ad stabiliendam omnipræsentiam vno personalis iuuat? Nam si circumscriptionem non adimit Humanitati, quoniam saluas relinquit essentiales naturarūm proprietates, certē omnipræsentiam in eam non effundit, quā ex necessaria cōsecutione circumscriptioni repugnat. Supereft igitur, vt dicatur Humanitas omni-

omnipræsens *κατ' ἄλλο*, id est, Deitatis Verbi respectu, siue non in sese, sed in ipsa Deitate, in qua subsistit. Sed hoc rursum non minus absurdum fuerit dicere, quām si dicatur cuiuspiam corpus intelligentia præditum, non in sese, sed in anima quicquid est hypostaticè unitum. Nam ut corpus & anima sunt duarum diuersæ naturæ, sive que proprietatibus re ipsa distinctarum rerum nomina, ita etiam (ut rectè inquit Damascenus lib. 3. cap. 4.) Deitatis & Humanitatis nomina, duas naturas repræsentant, ac proinde non nisi *κατ' ἄλλο*, id est, quales sunt in se metipsis considerari possunt. At vocabulorum Dei & Hominis in Christo ex duabus perfectis naturis subsistentis, alia ratio est, quām Deitatis & Humanitatis. Dei enim & Hominis voces tum de ipsis naturis dicuntur (ut idem eodem loco docet Damascenus & sēpe iam obseruauimus) tum propter personæ unitatem, ipsam quoque totam hypostasin, quanvis ex altera tantum natura dēnominatam, declarant. Itaque contra Nestoriū rectè dicimus de Christo, *Hic Deus noster in terra visibilis*

conspectus est, non secundum quod Deus est (verba sunt Damasceni) sed secundum quod ipse idem est homo: & , Homo iste est increatus, ἄνθρωπος, impalpabilis & incircumscrip̄tus, utique, non secundum quod homo est, sed secundum quod idem ipse est Deus. At personalis unio quum non efficiat, ut una & eadē sit Deitas & Humanitas, sed tantum ut unum & idem sit hypostaticē Deus & Homo, non vides, Pappe, ἀνθρώποι non esse naturatum, sed personā, ac proinde nec ἄνθρωπος neque ἄνθρωπος posse vel humana de Deitate, vel diuina de Humanitate in abstracto praedicari, quin pro unione confusionem adstruamus?

Denique quod ad sacramentalē præsentiam attinet, apertè definire te oportuit an hunc modum facias à superioribus tribus diuersum. Tres enim cum Kemnitio modos præsentiaē unico corpori Christi attribuisti. Unum, quem per serui formam intelligitis, quo fuerit circumscrip̄tum localiter in terris, id (ut vos vultis) per infirmitatem: alterum quo sit in cælis circumscrip̄tum simul & glorificatum: tertium denique quo

quo sit ubique praesens propter personalem vniōnem. Pontificij transubstantiatores vestrum Omnimaiesticū modum asseruerunt quidem re ipsa, sed obtestum alio quodam ineffabilis omnipotentiae diuinę inuolucro. Viderunt enim, & aperte fass̄i sunt, hoc dogma quod vos tuemini, consistere cum veritate carnis assumptae non posse, nisi aliud refugium, quam vniōnem hypostaticam haberent. & ex veteribus synodis edocti, recte *κοινωνίαν ιδιωμάτων* intellexerunt in concreto tantum usurpari. At Lutherus omnium hominum primus (quod sine conuicio dictū velim) quum realem corporis Christi in terris praesentiam, id est, eundem prorsus errorem, qui in hunc scopulū pontificios impegit, substituta tantum Transsubstantiationis loco Consubstantiatione, tuendum suscepisset, primū quidem ad Institutionis Cœnæ verba refugit, sed ita ut in iis vllum esse tropū pernegaret. Deinde verò quum illi obiiceretur quod negari non potest, nullam esse alicuius dicti interpretationem admittendam, quæ cum confessis articulis fidei pugnaret, realem autem præ-

sentiam Christi, quę ex illa ipsius expositione necessario conſequeretur, tum veritati carnis Christi circumscrip̄tæ, tū eiusdem in c̄elos ascensioni, & eiusdem ex c̄ælis aduentui ex diametro repugnare, tunc pro eo quod cedere veritati oportuit & de sacramentali signorū & rei significatæ coniunctione aliter, quām de reali eorundem perceptione statuere, contentionis studio, & peccatis nostris sic merentibus, errorem certè multiplicauit, cuius pœnam iam pri-
dem luit Ecclesia. Hinc enim factū est, vt triplicem illū existendi modū vni & eidē corporis subiecto tribueret, eò tamē inclinās vt, omisla ubiquitatis quæſtione, ab vnis institutionis Cœnæ Domini verbis dogma realis illius realiter cū pane conſubstantiatę, & ore sumptę atq; coſeſe carnis præſentiæ niteretur. At contrā Brentius protam & pupim huius realis præſentiæ tum in Cœna tum in rebus omnibus esse vult omnipræſentiam ab incarnationis momento: clamitat expressis verbis Iacobus Andreas, ſeſe niſi iſtud statuatur ne tantillum quidē de verborum Cœnae institutione cum Zuinglianis, quos vocat

vocat
 palan
 eſſe n
 poris
 maiſe
 oewſ r
 natur
 plicat
 ſi Lut
 quart
 ſacrar
 ſumus
 theru
 tiffim
 ſicuti
 nimad
 ſentia
 error
 ſic de
 ſentia
 hunc
 lem, i
 explic
 dum e
 audib
 adhib
 per fie

tocat, litigaturum: Andreas Musculus palam scribit ascensionem Christi non esse mutationem loci, sed tantum corporis disparitionem: Kemnitius omnimaiestaticum spectrum fulcit *ωειχωρίως* non ad hypostasin, sed ad mutuam naturarum realem commemationem applicatione. Tu denique, ni fallor, quasi Luthero assentiens, ex Cœnæ verbis quartum præsentiaæ genus statuis, quod sacramentale vocas, de cuius modo nō sumus, inquit, solliciti. Quasi verò Lutherus in confessione non dicat aperi-
tissimè hunc modum esse definituum, sicuti spiritus sunt in locis. Sed age, animaduerteris illum de definitiō præ-
sentiaæ modo manifestissimum Lutheri errorem: cur, obsecro, pro ubiquitate sic dépugnas nisi vt realem hanc præ-
sentiam stabilias? Imò verò quum hunc modum dicis esse sacramenta-
lem, imprudens certè illum definis & explicas. Sacramentalē enim esse modum constat quum id quod menti, tum audibili verbo, tum symbolis visibilibus adhibitis significatur, itidem quoque per fidem spiritualiter fruēdum datur.

Itaque inanis est omnis ista de sacramentalis præsentia ineffabili modo, qui planus est ac perspicuus, disputatio, testante merito Augustino non posse sacramenta stuporem habere ut mira, quum neque nouum, neque (ut italoquar) miraculosum sit res aliquas visibles ad significanda & obsignanda intellectualia in rebus etiam ciuilibus adhiberi. At si de ipsius in Cœna sacramentaliter significatae rei perceptione differatur, tunc sanè cum Apostolo exclamamus, Magnum esse hoc mystrium. Etsi enim ex verbo Dei edocti nouerimus quid ibi cum symbolis detur, nempe corpus & sanguis Domini: cui obiecto proponatur, nempe intellectui: quo instrumento recipiatur, nempe per fidem: in quem finem, nempe ad æternæ vitæ succum ex Christo mysticè nobis incorporato hauriendū: qua denique virtute peragatur, diuina videlicet ac planè spirituali: quo modo tamen diuina virtus id efficiat, non magis intelligere posse nos profitentur, quām quānam eadem illa vis ex nihilo omnia condiderit. Hæc autem nostra quum palam & articulis fidei singulis

&

& nat
mussi
tutor
rant
menta
ne, mi
tentio
spiritu
gnosc
præiu
bus m
muni

D

F
di
semel
stus at
ter, &
& mo
locum

V
illusio
iam m

& naturæ ac fini sacramentorum ad a-
mussum respondeant, atque adeo Insti-
tutionis Cœnæ verbis nullam vim affe-
rant (siquidem sacramentalia sacra-
mentaliter sic exponuntur) nunquām-
ne, mi Pappe, quò nos abripuerit con-
tentioñis teruor, intelligemus? nunquā
spiritum erroris nobis illudentem a-
gnoscemus? nunquāmne depositis
præiudiciis opus Domini tandiu, à qui-
bus minimè oportuit, impeditum, cō-
muni conatu prosequemur?

Decimumtertium Argumentum
Bezae.

FIDEI analogia non patitur, vt
dicamus Christi corpus simul &
semel esse pluribus in locis, quia Chri-
stus ascendit in cælum verè & visibili-
ter, & inde venturus est iudicare viuos
& mortuos. Nemo autem venit in eū
locum vbi est.

Responsio Pappi.

VERISSIMI sunt isti articuli
fidei. Vt, ascensio Christi non fuit
illusio. Ascendit enim visibiliter vt
iam non amplius nobiscum sit visibili-

ratione & modo, sicut erat cum discipulis, dum in terris ambularet. Sed interim nihil prohibet, quin Christus etiam secundum humanitatem personaliter sit ubique, quemadmodum supra demonstrauimus. Et hoc pertinet quod dicit ad discipulos: Pauperes semper habetis vobiscum, me autem non semper. Manifestum enim est id de visibili & naturali praesentia intelligentum esse, alias falsum esset, Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Nam pronomen Ego, non tantum Deitatem Christi denotat, sed totam eius personam, quae ex duabus naturis, diuina scilicet & humana constat.

Apologia Bez.e.

DUXPLEX fuit argumenti non nostra primam etate propositi, sed ab omnibus eruditae vetustatis patribus & receptae orthodoxae sententiae interpretibus ad probandam carnis Christi veritatem usurpati fundatum, eius videlicet ascensio non praesumptuosa, sed vera, realis, ac visibilis in superas regiones supra omnes caelos: & eiusdem ex iisdem locis visibilis futura, vobis

vobis etiam confidentibus, reuersio. Tu tantum ad alterum, nempe ad prius, respondes. Hæres igitur adhuc in posteriore, & tibi fuerit explicadum, quomodo dicatur quispiam venire in eum locum, vbi iam antea re ipsa existebat. Inuisibilem enim fieri ex visibili, & contrà ex inuisibili visibilem, idem significare nequit, atq. Abire & Redire, ipsius rei modò visibilis, modò inuisibilis, sed eius potius, cui modò sit visibilis modò inuisibilis, respectu.. At certè neque ipsa historiæ narratio, neque vlla vllius scriptoris Christiani auctoritas, neque ipsa nostræ salutis ratio cum corporis Christi veritate cohærens pati potest, ut in aliquod spectaculum convertatur eius Ascensio, quo scilicet testaretur Christus se in posterum, quod ad humanitatem attinet, diuerso tamen modo nobiscum, nempe inuisibiliter, futurum. Rectè igitur sentis, quum fateris illusionem non fuisse: & tamen si non abiit, quum abire, si non ascendit, quā ascendere deducentibus eum usque supra nubes spectantium oculis videtur, si denique (ut non puduit Andréa Multulum scribere) ascensio Christi fuit

tantum disparitio & euangelica, quid totum istud aliud, quam mera illusio & prestatigatrix fallacia fuit? Imo ut inuisibile tunc factum demus Christi corpus, & , sicut scribit D. Lutherus, definitio, id est, peculiari spiritibus in loco existentiae modo esse incepit, quid hoc ad realem presentiam in pane, tunc instituta Cœna cum non modo visibilis esset, verum etiam summæ infirmitati proximus? Quod si ab ipso incarnationis momento inuisibilitate illi adscribatis eadem illa ratione, qua omnipotentem illum esse dicitis: augeo nihil prorsus video, aut fateamini necesse est, simus, iisdemque momentis corpus eius fuisse visibile & inuisibile: aut quod aspectabilem se prebuit, veras prestatigias fuisse: & Christum discipulis illusisse, quum ex veri corporis organici proprietatibus etiam post resurrectionem, nempe quod re ipsa tum cerneretur (quo etiam argumento vtitur Iohannes Catholicæ epistolæ capite primo) veritatem sui corporis probaret: fuerintq; his argumentis frustra profecto oppugnati Marcionitæ, si villo modo siue in se, siue in alio propter

vnio-

vnionem personalem inuisibilis fuit eius humanitas. Imò inuisibilem esse, & quod ait rectè Kemnitius, eandem in cælis symmetriam corporeç circumscripçeq; naturæ seruare, quinam inter se cohæreant? & rursum si visibilem & circumscripçum esse, est infirmitatis (quinā verò infirmitas fuerit, quod est ipsius naturæ essentiale?) & tamen circucriptus est in cælis Christus propter veri corporis modum, (vt expressè tuetur Theodoretus, Cyrillus, Augustinus, Vigilius, tu ipse denique & Kemnitius affirmatis) fuerit nunc certè vnō & eodem momento corpus Christi infirmum quidem in cælis apud Patrem in sua gloria, in terris verò potes & amplius quam gloriosum: & ita fiet vt, quā sicut ascendit ita etiam ad orbem terrarum iudicandum sit venturus in maiestate summa, rursum factus in terra ex inuisibili visibilis suam scilicet infirmitatem repetat, idque vt in sempiternū infirmus cum infirmis, id est, visibilis cum visibilibus membris suis regnet: vel vt spectaculo iudicii peracto rursum inuisibilis cum inuisibilibus factis membris suis regnet, siquidem illud constat

g.ij.

oportere nostra corpora corpori Christi glorioſo conformari. Atqui omnes ad vnum patres verbi diuini vſtigia ſequuti ex ascensione corporis Christi in cælos, atque adeò ex eiusdem in cælis, in quos aſcendit ad dextram patris, collocatione, id eſt, ex eo quod ex cælis potestatem à patre ſecundum humanitatem in omnes res ſubiectas acceptam exerceat, veritatem corporis circumscripti aduersus Marcionitas, & eiusdem à terris absentia concludunt. Vos contrà ex his ipsis vbiuitatem & inuifibilitatem eius adſtruitis, vſque adeo ut Brætius apertè tum cælos tum inferos vbiq. ſtatuat, ne vbiuitate ſua excidat. Loeos autem aduersus hoc dogma & ex Dei verbo, & ex omnibus patribus citatos, itemque quos aduersum nos profertis nunc non attingam. Vnius tantum huius dicti Christi expositionem à vobis allatam mihi refellendam video. *Nam, inquis, pronomen EGO totam personam Christi denotat: ergo & humanitatem.* Quid igitur? putāne quicquid de tota Christi persona dicitur ſingulis eius naturis, ſiue ſeorsim ſiue coniunctim illas conſideres, conuenire? Ergo ſi hoc verum

verum est, dicamus Christum quoque fuisse ante Abramum secundum humanitatem, quoniam dixit, Ante Abramum ego sum. Quid? cum dicaret Christus, Glorifica me ea gloria, quā habui apud te priusquam hic mundus existeret, nonne idem pronomen priore quidem loco ad solam humanitatem, posteriore verò ad Deitatem solam distinctè vosip̄i refertis? Nec tamen propterea diuiditur Christus cum Nestorio, sed naturarum proprietates aduersis Euthyacen, sicuti par est, distinguuntur. Sit ergo sanè maneatque totus Christus, personaliter sive ἔλατς, non μέρος consideratus, nobiscum ad consummationem usque seculi. Quid enim nobis Christus Deus prodebet, nisi homo sit & maneat? Sed quis vobis concesserit quicquid personaliter, id est, de tota persona dicitur, etiā de Toto personæ dici? Num, quæso, cuiuspiam animam à corpore diuisero, si eius animam dixero esse in cerebro, ac proinde à pedibus situ abesse? Num corpus cuiuspiam in partes feco, si caput eius dixero ibi nō esse, ubi sunt pedes? Christi verò verba de sua apud nos perpetua permanfione

g.ij.

non ad humanitatem ipsam, sed ad Spiritus ipsius diuinam virtutem esse referenda, atque adeo patres omnes quasi coitione facta, quid patres? imo ipsum Apostolum Heb. 4.1. & 4. ex ascensione & sessione ad dexteram patris in cælis, ab sentiam humanitatis Christi à terris necessaria demonstratione colligere, quū prolati claris, planis, perspicuis testimoniis alibi toties sit à nostris demonstratum, quo spiritu suadente fieri dixerō, ut contrariæ sententiæ tuendæ studio ne nos quidem audire & placidè nobiscum conferre sustineatis? Putatis nimirum probè ad illa omnia semel esse responsum, si duplicem statuatis praesentiam, vnam circumscripam & visibilem, alteram inuisibilem & incircumscripam, quam Lutherus in confessione definituam, Brentius planè diuinā & omnimaiestaticam facit. Verūm quis vobis istam distinctionem in Ecclesia Dei omnibus seculis inauditam concesserit, ex qua præsertim tot erronea necessariò consequantur? Veremini ne persona Christi diuidatur, nisi vbiunque est Deitas, statuatur etiā humanitas. Et tamē hoc ipsū palam sētire, dicere,

dicere, scribere Brentium & Iacobum Andream, corumque fautores non animaduertitis, quum apertis verbis docet Deitatem subsistentialiter omnibus rebus & personaliter omnibus sanctis unitam: nec Deitatem ~~σωματικὴν~~ sed tantum perfectè ~~τεφρηπακὴν~~ esse in Christo spectandam? Frustra vero metui dissolutionem personae, neque ~~ωδηγόντων~~ naturarum tolli, immo personalem unionem tum verè retineri, quum proprietates naturarum essentiales distinguntur abundè tum à veteribus omnibus tum à nostris demonstratum arbitror.

Decimumquartum Argumentum
Bezae.

CONTRADICTORIA sunt Finitum & Infinitum.

Responsio Pappi.

NON magis contradictoria sunt quam unam & eandem personam esse Deum & hominem, id est, creatorum & creaturam. Creatura siquidem finita est, creator verò infinitus, qui tamen est articulus fidei nobis propositus ad credendum, non autem ut ad humanæ rationis regulam cum examinemus,

g.iii.

ne, quum scrutamur maiestatem, oppri-
mamur à gloria

Apologia Bezae.

IMÒ, quæsto, vide num satis appo-
sítè respondeas. Nec enim simpliciter dixi repugnātia esse Finitum & In-
finitum (quis enim id ignorat?) sed di-
xi quum hæc sint ita contradicentia, ut
eidem subiecto tribui simul nō possint,
de carne Christi dici verè non posse. At
tu quod de carne, id est, assumpta na-
tura dixi (quæ etsi per se non subsistit,
tamen substantiæ suis qualitatibus non
definit) ad ipsam personam trahis, de
qua fateor quidem dici Finitum & In-
finitum, sed duarum diuersarum natu-
rarum respectu, ut tu ipse explicas.
Num verò quum vnum & eundem ho-
minem dicimus mortalem esse secundum
corpus & immortalem secundum
animam, idcirco mortalitatem simul &
immortalitatem corpori vel animæ at-
tribueris? Fuit igitur hoc demum tibi
de quo quærebatur demonstrandum,
quānam videlicet verum esse possit, id
est verbo Dei consentaneum vnum &
idem corpus Christi eodem momento
esse in cælis symmetria sua & quanti-
tate

tate circumscripsum (vt rectè loquitur Kemnitius) & tamen siue in sese & in abstracto (vt scribit Selueccerus) siue in Deitate Verbi (vt alij ænigmaticè loquuntur) esse omnipræsentem vniōnis personalis prærogatiua , quam tamen omnibus sanctis communem esse vult Iacobus Andreas. Quod autem aīs non esse scrutandam Maiestatem in vniōnis mysterio , in eo tibi planè assentimur: sed eos negamus hoc criminē teneri, qui falsas verbi diuini interpretationes ex articulorum fidei analogia , & locorum collatione dignosci volunt.

Decimumquintum Argumentum

Bezae.

SI hærendum est in singulis verbis, nec vlla admitti debet figura, sequitur vt solum corpus sit in pane, & solus sanguis in vino : & ita corpus & sanguis Christi separantur à se inuicem.

Responso Pappi.

NON id sequitur ex nostra sententia, quia non includimus corpus Christi localiter pani, & sanguinem vino , sicut Papistæ. Sed dicimus corpus & sanguinem Christi cum pane & vino præsentia esse sacramentaliter. Modum

autem præsentiæ credimus propter verba Christi: non autem qualis sit, curioſe definimus.

Apologia Bezae.

IMÒ (excepta transubstantiatione) eadem est vestra sententia quæ Papistum, Luthero quoque manifeste in confessione maiore Nicolaum Papam laudante. Vultis autem utriusque in institutionis Cœnæ verbis *τὸν πνεῦμαν* præcisè absque ullo prorsus tropo seruari. Ideo dixi quum in priore parte Institutionis mentio tantum fiat corporis, in posteriore verò sanguinis, nisi sinecdoche utrinque statuatur, necessariò sequi solum corpus esse in pane & solum sanguinem in vino: neque tu sanè quicquā hic respondes quod ad rem faciat. Nam siue localiter id fiat, siue alio ullo vel cognito vel incognito modo id fieri diccas, firmum tamen argumenti mei fundamentum perstabit. Quod autem dicas corpus & sanguinem cum pane & vino præsentia esse sacramentaliter, si eo sensu abs te dicitur, quo sentit Iacobus Andreas thesi 53, nempe ab institutione Cœnæ non pendere præsentiam corporis, sed tantum eius dispensatio-

sationem (illam enim ab vnica vbiique præsentia Maiestatis, quam vocat, esse petendam) priùs erit tibi cum illo transigendum, quām nobiscum di/putandū, qui & ipsi in sacramento, id est, sacramento repræsentatam, adesse carnem Christi in Cœna, & nobis spiritualiter per fidem fruendam dari minimè diffitemur, teste tot antè annis D. Zuinglio beatæ memoriae in Confessione Regi Galliarum Francisco primo dicata.

Decimum sextum Argumentum Bezae.

SI corporaliter comedimus corpus Christi, & traiicimus in ventriculum, tum nullus est usus manducationis.

Responso Pappi.

NE MO ex nostris tam absurdè & Capernaiticè atque more *ἀνθεποφάγων* loquitur. Non dicimus nos corpus Christi sumere corporaliter, oraliter, dentaliter, &c. sed sacramentaliter, ut iam aliquoties est explicatum.

Apologia Bezae.

O BSECRO te, vt ex vetere formula agamus, Inter bonos bene-

agier oportet. Vos ita prorsus accipienda esse verba institutionis Cœnæ Domini dicitis uti sonant. Quid te iuuat igitur istud, quod Christi corpus non solum, sed sacramentaliter, id est, una cum pane, manu propriè accipiatur & ore comedatur? Nam si res ita se habet, quinam negaueris alterum esse necessarium, nempe ut vel statim corpus evanescat, vel in ventriculum quoque una cum pane traiiciatur? Non potestis tamen hoc ferre, & nos conuicium vobis facere clamitatis. Atqui Deus mihi testis est me non conuicandi animo sic loqui, sed quoniam, teste D. Lutherio in tractatione de Conciliis, & re ipsa hoc clamante, non satis fani hominis esse videtur negare consequēs, cuius factar is antecedens, quod etiam Brentiū ad ubiquitatem pedibus ac manibus afferendam coēgit. Et certè hoc dixi & dico, non nisi posita ubiquitate stare vel transubstantiationem papisticam vel consubstantiationem vestram posse, ac proinde quicquid isti se se destruēti fundamento superstruitur, corruitum simulatque spiritus erroris efficacia desierit: qua in re, utinam & tu, mi

Pappe,

Pappe, & omnes ij, de quorum alioqui
tum doctrina tum pietate sentio quod
decet, operam præclaram tandem ali-
quando nauetis. Sed, ut ad rem redeam,
non ignoras glossam iuris Canonici in
Cap. Ego Berengarius, de Consecr. dist.
2. in hæc verba, *Panem & Vinum, que
in altari ponuntur, non solum sacramen-
tum, sed etiam verum corpus & sanguinem
Domini nostri Iesu Christi esse & squaliter
non solum sacramento, sed in veritate ma-
nibus sacerdotum tractari, frangi, fidelium
dentibus atteri, admonere, nisi hæc pru-
denter accipientur, futurum ut in ma-
iorem hærelin incidamus. At Luthe-
rus in maiore confessione, quam sanc-
supprimi ut alia satis multa præstis-
set, *Quod pani, inquit, fit, id ipsum ve-
re et proprie corpori Christi tri-
buitur propter sacramentalem coniunctio-
nem. Male igitur glossa in iure Canonico,
quum Nicolaum Papam reprehēdit, quod
dicat atteri dentibus verum corpus Chri-
sti. Atque utinam tam Christianè egisset
omnes Papæ, ut Pontifex ille cum Berengar-
rio egit in ista confessione. Hec ille. Quod
si sacramentalis coniunctio ita est realis
ut propriè dicatur de corpore quod de**

ipso panis elemento, mirum sanè quidam feceris, nisi etiā concedas propriè ac re ipsa corpus frangi (vbi quidem frangitur, quod audio non magis in vestris Ecclesiis, quām in Papisticis obseruari) ipsis dentibus atteri, in ventriculum descendere, atque adeo concoqui & nobis assimilari, nisi malitis cum Papistis præsentiam illam desinere, simul atque specierum forma deperiit.

Decimum septimum Argumentum Bezae.

CHRISTVS dicit, hoc facite in mei recordationem. Meminimus autem non rerum præsentium, sed vel præteritarum vel absentium: Ergo corpus Christi non est præsens.

Responsio Pappi.

HÆC verba non loquuntur de substantia Cœnæ Domini, sed de fine, usu & fructu eius, ut meminerimus per veram fidem, videlicet eius mortis & passionis, qua sumus redempti: non ut recordemur eius rei, quæ nobis in Cœna exhibetur.

Apologia Bezae.

TV videris ex quo istarum Homiliarum mearum loco istud argumentum

mentū deprōferis , quemadmodū alia nōnulla te video parti ex nostris præteriisse, partim tibi cōfinxisse, nisi fortè alterius alicuius culpa id euenerit. Habeo tamen quod respondeam. Hæc enim, inquit Christus , facite in mei recordationem : quibus verbis ego non video quī possis inficiari , non tantūm ipsius mortis , sed etiam ipsiusmet corporis Christi pro nobis traditi & sanguinis pro nobis effusi visibilia *avītūm* nobis illic ad excitandā eorum etiā ipsorum recordationem præberi, certè ut in se se ac re ipsa absentium. Quorsum enim si res ipse præfentes sisterentur , illa *μνήμοσιων* adhiberentur?

Decimumoctauum Argumentum Beze.

NON euacuātur signa, etiam si corpus & sanguinem Christi non dicimus esse præsentia, quia in Baptismo signum , id est , aqua, non ideo vanum est & inane, quia sanguis Christi per aquam significatus , non tamen copulatur cum aqua.

Responsio Pappi.

CHRISTVS de aqua Baptismi non dixit , *Hic est sanguis meus,*

sed in Cœna dixit, Hoc est corpus meū: & de vino, Hic est sanguis meus &c. Quæ verba tum protulit, quum Testamentum suum condidit, nec locutus est ænigmaticè.

Apologia Bezae.

PA R I S T I S certè transsubstantiæ toribus potiùs, quām vobis conuenierit hæc responsio. Nec enim puto vos inficiari, non minore virtute, quām corpore & sanguine Christi in Cœna pascamur ad vitam æternam, nos eius sanguine in Baptismo ablui. Quòd si sanguis Christi in Baptismo, quanvis cum aqua ipsa minime realiter præsens (vobis confitentibus) tamen ad ablucenda credentium peccata sufficit, nec propterea euacuatur Baptismus, quòd præsens re ipsa cum aqua sanguis nō effundatur: cur ad animos in vitam æternā reficiendos corpus & sanguinem Domini minùs sufficere dixerimus, etiam si re ipsa cum panis & vini signis non copulentur? Iam verò quod ad Testamēti vocem attinet, si minùs id putaris ad Baptismum, quām ad Cœnam Domini pertinere, præterquām quòd res ipsa te redarguerit, quum sanguine Christi

Christi in Baptismo remissionem peccatorum consequi non minus quam in poculi sacri sumptione , & Christum induere, ipsi⁹ inseri , & vna sepeliri ac resurgere non minus,quam ipsi incorporari in Cœna dicamur : excluderis certè à Christi testamēto infantes prius morientes, quam ad Domini mensam possint accedere. Putidum autem illud ac millies recœctum à Papistis ferculum, quod in testamenti factione nullus fit ulli tropo locus, nescio quid tibi in mētem venerit, ut nobis reponeres.

Decimumnonum Argumentum Bezae.

Dicit Beza magis spiritualē & abstrusam atque ineffabilem esse corporis Christi coniunctionem nobiscum, quam ipsi comminiscuntur , atq. nostra sit, qua videlicet ex ipsoū sententia corpus Christi , quod in cælis est nobis in terra existentibus, per fidem efficaciter coniungatur , quod longè maius sit miraculū, quam si præsens Christi corpus presentibus coniungeretur.

Responsio Pappi.

Non mirum est hoc eis figurantur magis placere, quum sit opus magis

num ipsorum, ab ipsis videlicet præter & contra Dei verbum, & humanæ rationis persuasionem excogitatum. Et certè id est, quod dicimus: ipsos fidei suæ maiorem efficaciam & potentiam tribuere, quam ipsis Christo. Nam quum Christus dixerit suum verum corpus & sanguinem adesse, putat id ab ipso præstari non posse: interim tamen fidei suæ tribuunt, ut nubes penetret, & Christum in supremo celo collocatum verè & efficaciter apprehendat. Non autem quæritur hoc loco vtra præsentia ratio humanæ naturæ videatur magis spiritualis & abstrusa, sed quid Christus dixerit.

Apologia Bezae.

IMÒ nobis iniuriam facis, Pappe, quā tibi condonet Dominus: ac etiam contra Dialecticorum regulas grauiter peccas. Assumis enim illud ipsum de quo quæritur, Num videlicet Christi verba sint ita, ut vos vultis de corporali præsentia in pane, an verò de corporis quidem præsentia, sed mystica & spirituali intelligenda. Deinde & à teipso & à Brentianis omnibus deficis, quum ad statuendam istam realem corporis

in

in pane præsentiam ad Christi verba
refugis, quam tamen toties iam an-
tea ad incarnationem siue vniōnem hy-
postaticā retulisti: cuius virtute si Chri-
sti corpus est verē vbiique essentialiter,
nempe & in pane hanc ipsam ob causā
extiterit, non quod dixerit Christus,
Hoc est corpus meum. Institutio autē
Cœnæ hoc tantum effecerit, vt ibi de-
tur & accipiatur. Præterea quod aīs nos
plus tribuere fidei, quām Christo, quoniam
fidei credamus apprehēdi Christum,
quanvis longissime remotum, &
tamē negemus efficere posse Christum;
vt corpus & sanguis ipsius verē adsint:
in eo rursū nobis magnam iniuriam fa-
cis. Primūm enim quantamcūque vim
fidei tribuimus, an non Christo ipsi ad-
scribimus? nisi fortē putas nos vñquea-
deo insanire, vt fidem credamus in sc̄e
hanc vim habere, ac non potius Christū
in credentibus quicquid promisit vna
sui Spiritus virtute efficere. Deinde nō
simpliciter, sed ex hypothesi dicimus
Christum nō posse corpus suum in ter-
ris ita, vt vultis, fistere, quoniam videli-
cet mentiri ac proinde contradictoria
velle, vel facere non possit. Contradi-
h.ij.

Et ideo autem esse dicimus, Christum vivere corpore, eoque verè organica quātitate & symmetria præditū, simul eodemque momento esse hoc ipso corpore reip̄la presentē in terris, & quidem vel omnibus locis, ut volunt Brentiani, atque adeo ubicunque est Deitas: vel, ut nonnulli modestiores volunt, quot locis Cœna Domini ritè celebratur. Hoc cīne verò est Christi Deitatem omnipotentem inficiari, an potius illam cum ipsis patefacta voluntate copulare, & ex fidei analogia atque adeo ex sacramentorum institutionis fine aestimare? Sic certè nos ipse quoque Augustinus argumentari docuit, quem locum rogo te, ut diligenter expendas, prout sèpe iam estis admoniti. Minimè igitur ignoras duplex illud Manichæorū delirium, qui Deum quidem rebus omnibus insitum veluti rerum ipsarum essentialem partem somniabant, Christum verò in omni ligno & fructu, cuius etiā virtutem in Sole, sapientiam in Luna ponebant. Illud autem prius commentum si dixero apertissimè à Iacobo Andrea rursum inuchi, num (quæso) fuerim mentitus? Scribit enim disertis verbis

verbis, Deum, quod ad essentiam attinet, esse subsistentialiter in rebus omnibus, & personaliter omnibus sanctis unitū, quod puduissest ipsos Manichæos fortasse profiteri, Christum verò Manichæitantū in omni arbore & fructu collocabant : vos ubique esse re ipsa totum contenditis. Et quidem quum id viderent Manichæi quadrare naturali corpori non posse, aperte imaginarium tantum quoddam corpus illi tribuebant. Vos autem istam repugnatiā nihil veriti, verum corpus Christo tribuitis, sed quod virtute Deitatis sit ubique, id est, corpus non corpus, finitum simul ac infinitum, siue quantum & non quantum, quod nobis quidem certè videtur ipso Manichæorum commento absurdius. Quid autem ad hæc Augustinus? Prius quidem illud multis locis refellit, ostendens longè aliud esse Deum, quam à Deo, & per Deum existere. Posterius autem sic refutat libro aduersus Faustum vicesimo, ut dicat, si Christi corpus esset in omni ligno & fructu, oportere alterum istorum sequi, nempe ut vel, si corpus istud unicum esse statuatur, sit per omnia ligna.

h.ij.

distentum, ac proinde in nullo ligno totum existat, vel ut totidem corpora Christo tribuātur, quot sunt ligna. Obsecro verò, an non idem prorsus responsū multò magis nobis suppeditat̄is, qui Christi humanitatem vultis nō tantum in tot panibus, quot panes in Cœnæ celebratione in toto terrarum orbe distribuuntur, sed etiam in omnibus locis sine exceptione inexistere? Nec defuit Manichæis, ut eo ipso loco tractatur, quod obiicerent de pane mystico, in quo sese dicebant Christianos habere ad stipulatores, ut qui tot simul panibus Christi corporis nomen attribueret. Num igitur Augustinus ad hypostaticam omnimaiestatem, num ad τὴν ἄντον illorum verborum refudit? Nequaquam profectò. Tunc enim erant ista Ecclesiæ Dei prorsus ignota, & sci-
pium suo gladio iugulasset, quoniam hæc eadem in ipsum retorsissent Manichæi, quæ fuisse in ipsos iaculatus. Sed duo respondet, vnum quod panis iste, quem Christiani corpus Christi vocant, non nascatur, sed talis fiat, quum Manichæi omni ligno naturâ inselle Christi corp' diceret, quod & vos ho-

hodie necesse est fateri ex dogmate vestro consequi, ex quo tempore Verbum caro factum est: alterum quod panis iste sit corpus Christi mysticè, id est, sacramentaliter duntaxat, cuius responsionis vides nullam vim esse potuisse, si **S A C R A M E N T A L I T E R** & **R E I P S A** in, vel sub, vel cum pane esse, unum & idem significarent.

Vigesimum Argumentum
Bezae.

IN Aëtis dicitur, Corda Christianorum fuisse coniuncta, quia videlicet eorum idem fuit sensus, & voluntas eadem: eodem modo Christus nobis coniungitur per fidem, ut idem cum ipso sentiamus. Nec est necesse ideo, ut ad nos de cælo descendat.

Responsio Pappi.

NULLIBI in Scriptura docetur non alio modo Christum Ecclesiæ suæ coniungi, quam fideles inter se coniuncti sint. Sed hoc certum est ex S. literis, propter personalem unionem Christum etiam secundum humanitatem esse ubique.

h.iiij.

Apologia Beze.

NE hoc quidem argumentum in Homiliis illis nostris inuenisti, Pappe, neque vñquam diximus sola vñluntate tenus nos Christo confociari. Imò fassi semper sumus oportere nos ipsummet Christum participare: neque ignoras quomodo Cyrilli locum ex libro ipsius decimo in Iohannem cap. 13. interpretari confuerimus, vbi copiosè mysterium istud explicatur. Vt teris ergo translatione questionis, quod certè factum non oportuit: quod ut melius perspicias, scito inter nos non quid nobis à Deo Patre in Cœna ipsius detur controuerti, quum & ipsum Christum, & quæ ipsius carni insunt, & quæ ab ipso in nobis efficiuntur, nostra fieri ad salutem oportere vltro fateamur: sed in eo positam esse controuersiam, quod in simplici quidem verbo, ac etiam in Baptismo solam vim ἐνεργητικὴν Christi doceatis nobis communicari, in Cœna verò ipsam præterea Christi humanitatem manibus & ore sumendā vñā cum signis dari velitis: vnde sequitur illius, quanuis (vt vultis) non localiter, tamen eo ipso in loco,

loco , realis in ipsis signis , corporis & sanguinis Domini inexistens. Nos autem in efficacitatem & effecta ipsius Christi neque in verbo simplici, neque in sacramentis sciungimus , & tum ipsum summet, tum quæ ipsius carni insunt, in sacramentis quidem mysticè significari , spirituali autem virtute per fidem nostram fieri affirmamus , ut nulla hic sit corporis nostri actio præter memram ipsam symbolorum acceptationem. De hoc igitur quum queratur , de eo demum respondere te oportuit . Nam quod de personali vnione inculcas , satis superque est à me demonstratum de homine quatenus Deus est, nam de ipsa humanitate siue scorsim , siue cōiunctim considerata intelligendum.

*Vigesimumprimum Argumentum
Bezae.*

SOL in cælo existens radiis suis nos calefacit , nec opus est propterea ad nos in terram descendat. Quare non igitur eadem vel multò maior sit efficacia Solis iusticie, id est, Christi.

Responsio Pappi.

NON quadrat similitudo. Nam Sol, ut reliqua astra, virtute sua & in-

fluxu quodam in nos agunt : verùm Christus ita in nobis operatur , vt simul ipse sit präsentissimus , quod S. scrip-tura manifestè testatur, & personalis quoque vnio euincit.

Apologia Bezae.

MEA hæc verba sunt . *Quum Solis quantumvis procul positi calore uniuersus orbis vegetetur , non poterit scilicet Christus , carne & sanguine in celo permanentibus , usque adeo verè esse nostrum mysticum caput , ut æterna vita succum nobis instillet.* Minimè igitur ista ut paria , sed minus potius cum maiore comparaui : neque sanè tibi facile fuerit hoc argumentum refutare. Falteris autem vehementer si putas Christum ipsummet idcirco nobis communicari , vt eius corpus cum nostro essentialiter coalefcat ac veluti ferrumineatur. Nam potius , vt est spiritualis modus istius communionis , ita etiam spiritualis est ipsius finis , nempe vt ab ipso nobis communicato quicquid ad salutem nostram requiritur partim nobis imputetur , partim in nos vna cum vita tandem ipsa æterna spiritualiter per fidem deriuctur.

Vige-

Vigesimumsecundum Argumentum

Bez.e.

CH R I S T V S nō alia ratione nobis præsens est in sacramento Cœnæ, quām olim sanctis patribus, vt testatur Apostolus 1. Cor. 10. Ergo non est præsens corpore suo.

Responsio Pappi.

PA V L V S eo loco minimè id dicit, quod ipsi fingunt, videlicet patres sub veteri Testamento eandem escam manducasse nobiscum: sed inquit ipsos Iudæos, quos Dominus ex Aegypto educebat, eandem escam manducasse, hoc est, fuisse membra Ecclesiæ & participasse iisdem sacramentis: & nihilominus tamen eos qui peccaverunt à Deo punitos esse. Idcirco caueamus nobis & non permittamus nobis licentiam peccandi, propterea quod membra simus Ecclesiæ. Certum autem est maximam esse differentiam veteris & noui Testamenti, propterea quod iam credimus in Christū incarnatum, qui reuera nobis adest, non tantum Deitate sua (quemadmodum patribus olim) sed etiam humanitate. Nam

propter vniōnēm pērfōnālēm nōn pōtēst nobis adēsſe Dēitās, quin sīmūl adēſit hūmānitas.

Apologia Bezae.

RVR S V M aberras à nōstro ar-
gumento. Necenim vñquam sū
inficiātus cōrpus Domini p̄fēns ēſſe
in Cēna, ſed ſacramentaliter nō rea-
li inexistētia in, ſub, vel cum pāne: &
verē in Cēna percipi, ſed ſpiritualiter
per fidēm, nō manib⁹ aut ore. Vt au-
tem vtrunque probarem, id eſt, vt iſtam
realē inexistētiam, quā tu rurſum nō
iſtūtūōni, ſed hypostaticē vniōni tri-
buis, oſtenderem, etiam ſi pōſſibilem
ēſſe darem, tamen ad veritātēm ſacra-
menti & verām pērceptionēm cōrpō-
ris Domini nēceſſariām nō ēſſe, pro-
duxi quod teſtātur Paulus, Patres ni-
mirūm eundēm pōtūm bībiſſe, & eundēm
cībūm atque nos manducaſſe, id
eſt, ipſōmet Apostolo iñprete, Chri-
ſtūm ipſum, eumque totū: et ſi reiſa
nōndūm hūmānitas ipſiū erat in re-
rūm nātūra, nēdūm vt realiter illis ve-
terib⁹ ſymbolis inexistēt. Etenim
neque abſque Chriſto fuit vñquam ſa-
lus

Jus aut fides, neque Christus dimidius
vlos vñquam feruauit: ex quo confe-
quitur illorum fidei spiritualiter iam
tum fuisse præsentem (de iure videlicet,
vt loquuntur) Christi humanitatem
nascituram, sicut nostræ fidei itidem
spiritualiter nunc est eadem præsens, i-
pso, vt loquitur, facto: symbolis vide-
licet variatis, eadem autem vbiue tū
re significata, tum fide, & eodem præ-
sentiæ sacramentalis, ac spiritualis per-
ceptionis modo. At tu contrà con-
tendis non esse hāc Apostoli mentem,
vt dicat patres & nos, sed patres potiūs
omnes eiusdem inter se cibi, nempe
Mannæ, & eiusdem potus, nempe riui
ex petra profuentis, fuisse participes.
Atqui ne tu quidem opinor in contro-
uersiam reuocaris, sacramēta veterum,
quod ad rem significatam attinet, fuisse
cum nostris eadem, quanuis signis
diuersa, quum Christum & quidem tec-
tum (quum dimidiis nihil proficit) a-
dumbrarint venturū, nostra verò Chri-
stum qui venit, quæ temporis diffe-
rentia nullum in re ipsa discrimen con-
stituit, sicut copiosè plurimis locis ex-
plicat Augustinus. Sed negabis for-

taſſis Apostolum eò respexiſſe. Audi i-
gitur eundem illū Apostoli verbis fre-
tum diſertis verbis noſtrām expositio-
nem confirmantem. Sic enim ille tra-
ctatu in Ioh. 45. vt iampridem Illyri-
co illi totius Germaniæ peſti obieci. Eū-
dem potum ſpiritualēm biberunt, ſpiri-
tualem eundem, corporalem non eundem.
Quid enim illi bibeant? Bibeant de
ſpirituali petra, petra autem erat Christus.
Videte ergo. Fide manente, ſigna ſunt va-
riata. Ibi petra Christus, nobis Christus,
quod in altari ponitur. Et illi pro magno
ſacramento eiusdem Christi, biberunt a-
quam profluente de petra, nos quid biba-
mus norunt fideles. Si ſpeciem viſibilem
intendas, aliud eſt: ſin verò intelligibi-
lem ſignificationem, eundem potum ſpiri-
tualem biberunt. Et rurſus in tractatu
De pœnitentiæ utilitate, quem γνῶσον
eſſe non video cur dubitemus. Eundem,
inquit, cibum manduauerunt. Quid eſt
EVNDEM, niſi QVEM ETIAM NOS?

*Vigesimumtertium Argumentum
Bezae.*

FIDE absentia nobis ſunt præſen-
tia, & quæ nondum ſunt, quia fi-
des

des est hypostasis rerum non existentium.

Responso Pappi.

V E R V M idest: sed non inde sequitur Christum nobis non alia ratione esse præsentem, quia manifestè S. literæ nobis personalem ipsius omnipræsentiam confirmant. Deinde si ratio præsentia Christi penderet ex nostra fide, non tantum miserè nobiscum ageretur propter nostram incredulitatem, verum etiam fides nostra, ut dictum est, præstantior & potentior esset ipso Christo, vtpote quæ Christum nobis præsentem sisteret, vel absentem esse cogeret, prout videlicet quilibet vel crederet, vel non crederet.

Apologia Bezae.

P E R S O N A L E M præsentiam mirramur, Pappe, à te non distingui ab humanitatis præsentia, quum, ut toties est à nobis anteā inculcatum, aliud sit Natura, quām Persona, & personalis vno saluas relinquat tum Deitati, tum humanitati suas essentiales proprietates, sua subiecta non egredientes, quanuis in hypostasi vnitatis. Alteram au-

tem partem tuæ responsionis, quid at-
tinget pluribus refutare? Non enim di-
cimus fidem efficere, vt res significata
sacramentoiter adsit, quum hoc ab una
Cœnam instituentis auctoritate pen-
deat: vel fidem sua virtute apprehen-
dere, quòd ipsi sacramentaliter præbe-
tur, quum fides ea in re sit potius *παθη-
τικόν* quàm *τρεπγητικόν*: Christo vide-
licet sèle communicante, fide verò, quæ
& ipsa donum Dei est, cum recipiente.
Sed video vos certè libenter ab ipsis
Papistis arripere tela, quæ in nos tor-
queatis, quum illos oportuerit potius
communi confensu, vbi quidem nos
calumniantur, oppugnari. Obiiciunt
igitur illi doceri à nobis, quòd à fide pè-
deat sacramentorum veritas, quasi cre-
dentibus adsit Christus (sacramento-
ter videlicet) incredulis autem non i-
tem, quod falsissimè nobis impingitur.
Fatemur enim sacramenta tum dignis,
tum indignis integra præberi, ac proin-
de siue dignè, siue indigne ad ea acce-
datur, tam signum, quàm res significa-
tas quibusuis accendentibus offerri. Sed
sicut cæcis Sol etiam lucem præbens ta-
men non lucet, idque cæcorum vitio;

vt rectè dicere liceat Solem solis videntibus lucere, & oculorum aciem efficer, non ut Sol luceat, sed ut intuenti luceat: ita dicimus fidem efficere, siue fidei interueniente fieri, ut res symbolis significatæ credentibus adsint, incredulis absint. Aut igitur quid dicamus non intelligis, aut calumniam à Papis contra nos mutuaris.

Vigesimumquartum Argumentum

Bezæ.

AIT Beza non obstatre sibi Christi omnipotentiā, quia etsi Deus posset hoc facere, tamen non vult: id quod his articulis fidei probare conatur, Ascendit ad cælos, Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Deinde quia Deus non vult contradictoria: nam id esset mentiri. Sed Christum habere verum corpus, & interim esse omnipræsentem &c. implicat contradictionem.

Responsio Pappi.

PRIMVM quis sit sensus horum articulorum fidei, & quod Christus verè nobis præsens esse velit, sæpe demonstratum est. Deinde hæc non

implicant contradictionem, quia Christus dicitur esse omnipotens secundum humanitatem, non quatenus est humanitas (quo sensu vera esset contradictione) sed quatenus personaliter unita est Filio Dei.

Apologia Bezae.

IMÒ nunquam euincit in his articulis Ascendere & Venire è cælis aliter quam propriè esse accipienda, ac proinde veram ac physicam mutationem loci declarare, quomodo intelligendos esse hos fidei articulos nemo ab ascensione Christi ad hoc usque seculum dubitauit. Deinde, quæso, quomodo tandem hoc dictum interpretaberis, Christum esse præsentem secundum humanitatem, non quatenus est humanitas, sed quatenus est unita Filio Dei? Num enim alia ratione humanitas esse potest humanitas, quam qua ratione est in se se humanitas suis essentialibus proprietatibus constans, quantuncumque non in propria, sed Verbi Deitate subsistat? Sed hominem sane considerare potest in se (& hac ratione ubique illū esse dicere non minus Eutychianū fuerit, quam

quàm si dicas humanitatem vbiq. esse, quoniam homo in se se consideratus nihil aliud est quàm humanitas) tum *ꝝ* *ꝝ* *ꝝ* id est, quatenus Deus est, siue unitus Verbo, quo respectu qui vbiique esse negarit, Nestorianus sit oportet. Et ita demum vitatur contradictio in concreto, non in abstracto: quod si semel expenderitis, ecce pax est Ecclesiis redita, nec ullus, siue transubstantiationis, siue consubstantiationis, siue vbiquitatis controuerbiis locus erit relictus.

Vigesimumquintum Argumentum

Bezae.

AFFERT Beza distinctionem ex scholasticis, ut Christo secundum gratiam vniōnis collata sint omnia dona: secundum gratiam verò habitualē, quādam tantū, videlicet quorū particeps esse possit creatura: nam tamē si mensura donorum in carne Christi sit summa, tamen esse mensuratam & per consequens definitam.

Responsio Pappi.

HIC distinctioni aperte refragantur S. literæ, vbi dicitur datam esse Christo omnem potestatem in cæ-

i.ij.

lo & in terra, quod certè de humanitate, non autem diuinitate ipsius intelligi potest. Siquidem diuinitati nihil datum est, aut dari potuit, utpote quæ ab æterno omnia habuerit. Item Apostolus inquit Col. 2. In Christo habitare omnem plenitudinem Deitatis corporaliter. Et alibi dicitur, Datum ei esse Spiritum non ad mensuram.

Apologia Bezae.

NVM igitur, quæso, existimas causam ab effectis in sacris literis non distingui, aut idem esse, *Homo est Deus unita in unam personam humanitate atque, Deus assumptam naturam ornauit suis siue fuitis siue infinitis donis?* Dicere certè non potes humanitatem esse subiectum, cui inhæreat Deitas. Et tamē necesse est te fateri humanitatē esse subiectū, cui inhæreat omnia dona, quæ à Verbo cum ea vnitō, sunt & in animā, & in corpus Christi effusa. Quid fit igitur, ut gratiam vniōnis qua Homo euaſit Deus non in ſeſe, ſed *κατ' αὐλον* (nempe in affumente Deitate) à gratia habituali, qua homo iste Spiritus dona ſine mensura accepit, diſtingui nolis? Quid an nō tu ipſe hac diſtinctione vteris imprudens

prudens, quanuis concretum cum abstracto, id est, personam, ut modò dixi, cum natura confundas, humanitatem negans ubique esse, quatenus est humanitas, sed quatenus unita est Deitatis? Sed, inquis, datus non est ei Spiritus ad mensuram. Verum quid hoc te iuuat, si verum est, quod tu ais, nempe hanc immensitatem in ipsa humanitate non inesse, sed in Verbo cui unita est? Agitur enim hic de donis ipsi humanitati, ut subiecto inhærentibus. Scito igitur hic dici datum esse Spiritum Christo secundum humanitatem, id est, dona Spiritus sancti in ipsius humanitatem fuisse effusa sine mensura, id est, non aliqua sed omnia, non aliquatenus sed summa. Verum quorum hæc ad essentiales illas, & gratia quidem habituali incomunicabiles Deitatis proprietates? Sed (inquis) data est eius humanitati omnis potestas in cælo & in terra. Esto. Quis enim hoc negat? ius videlicet omnium creatarum rerum administrandarum, ut ei flectatur omne genu. Num verò propterea essentialiter ubique esse eius humanitatē rectius concluseris, quam si dicam Solem, quoniam ius habet to-

tius hemispherij illuſtrandi, totum hemispherium ſuo corpore implere, aut totum eſſe in ſingulis illius partibus? vel Hispaniarum regem, quoniam potestas illi eſt attributa in maximam orbis terrarum partem ab Occidentalı India in Oriētalem, idcirco iſdem illis regionibus corporaliter adere? Ais denique ex Aþoſtolo omnem Deitatis plenitudinem in Christo habitare Corporaliter. Sanè ita eſt, ideóque intolerabilis eſt eorū error, qui plenitudinem Deitatis interpretantes pleniflīmam donorum in Christi carnem effuſionem, proprietates eſſentiales naturarum cum Eutychete permifſent: &, quum diſertis verbis dicant Deitatem ſubſtentialiter omnibus rebus adere, & omnibus ſanctis perſonaliter vnitam, *σωματικὴν* vniōne in *ἱεροτυπίᾳ*, & hominem Deum in hominem diuiniſſimum tranſormantes, perlonam cum Nestorio diuidunt: vtroque inde promanante errore, quod gratiam vniōnis quo Christus eſt Deus homo, à gratia habituali, ſiue ab illius vniōnis intra Christi carnem effectis non diſtingunt,

Vige-

Vigesimumsextum Argumentum Bezae,
de manduca^{re} Im-
piorum.

IMPIOS non percipere verum corpus & sanguinem Christi, sed nud^a signa inde vult probare Beza, quia Christi corpus non sit separatum à suo Sp^{iritu}, qui vbi cunque est, viuificat: impios autem idcirco esse reos corporis Christi, non quod reuera sumant corpus Christi & verum sanguinem, sed quia id aspernantur, siue non discernant, vt Paulus ait.

Responsio Pappi.

PRIMVM impios etiam sumere verum corpus Christi & verum sanguinem inde constat, quia fides nostra non est causa præsentiae corporis & sanguinis Christi in Cœna, sed ipsa Christi saluatoris verba, quibus nobis id pollicitus est: alioquin fidem nostrā facimus potentiores ipso Christo, vt supra diximus. Deinde quod impij nō inde viuificantur, sed id percipiunt ad iudicium, id sit propter illorum incredulitatem. Incredulitas autem homi-

num, Dei fidem non exinanibit. Rom. 3. Nec Christus ideo mendax est, quia ipse non credut. Et notandum est hoc loco Christum non tantum esse saluatorē fidelium, sed etiam iustum iudicem impiorum. Sicut aliās quoque prædicatio verbi Dei piis & fidelibus est odor vitae ad vitam: impiis verò & infidelibus odor mortis ad mortem.

Apologia Bezae.

PRIMVM omnium illud miror, cur quū antea toties realis præsētie corporis Christi in reb. omnib. causam esse dixeris personalem vnionem, nunc id ipsum institutionis Cœnæ verbis tribuas, quæ tamen, si verum illud est, nō præsentiæ corporis in Cœna, neque in pane, sed sacramentalis tantum præbitionis & receptionis causa fuerit. Sed, age, hoc omisso ad rem ipsam veniamus. Ais fidem nostram non esse causam præsentiæ corporis Christi in Cœna, sed ipsius Christi verba, ac proinde tam dignos quam indignos corp' Christi sumere. Concedo antecedens, neque quisquam unquam nostrum dixit Sacramentorum veritatem à fide accendentium pendere: imò tum signum tum

res

res significatas sacramentaliter Christi ipius voluntate & instituto semper coniungi, & accedentibus quibusuis præberi fasli sumus, vbi ritè Cœna Domini administratur, siue digni siue indigni accedant. Sed consequens negamus, quoniam tam absurdum esse arbitramur contendere à quibusuis sumi signū & rē significatā, quoniā quibusuis præbeatur, quām si concludatur Solem omnibus lucere, quoniam omnibus lucem suam præbeat. Ratio istius absurditatis hæc est, quoniam res quidem terrena, id est, panis & vinum corpori, res autem spiritualis, id est, corpus Christi spiritualiter & in spiritualēm usum præsens, intellectui ac fidei præbetur: ex quo consequitur, quum quiuis os corporis adferat, quosuis itidem signa sumere: & quum soli credentes fidem afferant (vnicum rebus significatis sumendis aptum instrumētum) à solis credentibus res significatas sumi. Quod si excipias, quum res significatē soli fidei præbeantur, hinc consequi non præberi iis qui fide sunt destituti, perinde sanè fuerit ac si dicas solēm cæcis aut exoculatis lumen suum

non offerre, quoniam à solis oculatis lux Solis percipiatur. Quòd si meo responso contradicis, ad ipsum Brentiū nondum ubiquitarium prouoco, id est, ad ea quæ in Iohan. 6. disertissimis verbis iam olim scripsit.

Venio ad alterum argumentum, quo contendimus separari Christi corpus à sua virtute spirituali nō posse, ac proinde indignè accedentes ipsum non participare. Ad hoc tu respondes, quòd isti ex Christo vitam non hauriant, euenire ipsorum incredulitate, quæ non possit Dei fidem exinanire. Concedimus utrumque, sed negamus quicquam hoc ad rem propositā facere. Nec enim, cuius culpa id eueniat, quæritur, sed an corpus Christi sumpsiſſe credendi fint, qui in morte manēt, atque adeō iram Dei magis ac magis in ſeſe cumulant, nedum ut ex Christo alimoniam vitæ, neceſſario vinculo ipſi inhérentē percipient. Neque nos verò, ut modò declarauimus, fidem Dei exinaniri indignorum incredulitate dicimus, etiam si ſignum tantum ſumant, niſi fortalſe putas adimi ſoli lucem ab iis qui contendant ipsum cæcis non lucere. Respondes

spōdes postea Christum proponi tū in verbo tum in sacramentis, non tantūm ut seruatorem, sed etiam ut iudicem. Sed ne id quidem, et si verissimē, tamen appositiē dicitur. Nam seruator quidem est eorum, qui ipsum oblatum apprehendunt (id est, credentium, quoniam non nisi fide apprehenditur): iudex autem eorum est, qui oblatum sua incredulitate respūunt. At tu vis illum & à credentibus & ab incredulis recipi, ab illis videlicet ad vitam, ab ipsis verò ad mortem: quod mihi quidem non minùs absurdum videtur, quām si dixeris lucem Solis, sicut quibusuis offertur, ita etiam à quibusuis recipi, sed bonis quidem oculis præditos ipsius luce illustrari, oculis autem priuatos excēcari. Id autem eo etiam ipso confirmatur, quod tu subiicis, quod videlicet Euangelij prædicatio sit piis & impiis multis communis, sed piis quidem odor vitæ ad vitam, impiis autem odor mortis ad mortem. Nam ut in sacramentis, ita quoque in simplici verbo diuino prædicato tū signa tum res significatas semper necessariò coniunctas agnoscimus, siue illi credatur siue minùs, ut scitè ad-

modum sacramenta Augustinus visibilia verba nuncuparit. Signa sunt igitur in prædicatione verbi diuini, voces ipse quibus aures feriuntur, res significatae sunt ipsa doctrinæ Christianæ mysteria ad credendum vocibus illis explicata. Quid igitur? nempe voces audiuntur à quibusuis, quibus prædicatur verbum. Res autem significatas soli fideles, intellectas per fidem ad vitam æternam recipiunt: increduli verò partim ne intelligunt quidem, partim vtcunque intellectas, incredulitate tamen sua repuunt. Christus igitur ipse tum in verbo tum in sacramentis eos quidem, à quibus sumitur, id est, fideles vivificat: incredulos autem non receptus, sed repudiatus iudicat.

Appendix Pappi.

NE Q V E est quod blasphemari isti metuant, ne Christi corpus, si verè cum pane exhibeatur, etiam à canibus voretur, quod horrendum est & dictu & auditu. Non enim tam irreuerenter & irreligiosè à nobis hæc mysteria tractantur, ut ea canibus obiiciantur. Præterea Cœna Domini nō propter canes, aut cæteras bestias, sed propter homines

nes Christianos tantum est instituta. Neque sacramentum est vñquam id quod esse dicitur extra vñsum , quemadmodum nostri ex verbo Dei contra papisticam corporis Christi inclusionē & circungestationem s̄æpenumero demonstrarunt. Denique ait Beza D. Brentium nunquam viuente D. Philippo Melanethone ausum fuisse mentionem facere vbiuitatis, quam ipsi ita contumeliosè appellant. Id manifestè falsum est, quum etiam in ipsius D. Lutheri felicis memoriæ scriptis hæc ipsa sententia ex verbo Dei diligentissimè contra Zuinglianos asserta & defensa reperiatur , in libro , cui titulus est præfixus , *Quòd verba in Cœna, Hoc est corpus meum, adhuc firma sint: & in sua magna confessione.*

Apologia Bezae.

NEMO nos adhuc (Dei beneficio) legitimo iudicio, imò ne coram illis quidem accusatoribus, simul & *ad Taufę* *Teis* iudicibus citatos, vllijs blasphemiarū coarguit. Itaque ab omnibus conseruos suos absente Domino verberrantibus ad Dominum , atque adeo ad

legitimum conseruorum etiam nostrorum cognitionem, prouocamus, Deum interea precati, ut hanc quoque nobis abs te immeritissem factam iniuriam tibi condonet. Quod autem hoc apposuisti, aliunde quam ex ipsis meis homiliis defunpisti: & scholasticos ipsos sibi istiusmodi penè infinita obiicere non ignoras, quæ nunquā dissoluere potuerunt, nec sanè poterunt, quoniam ex reali præsentia & cōnexione corporis cum signo necessariò efficiuntur. Quid si verò ex hac quoque vestra doctrina eadem illa colliguntur, quāuis pro trāsubstantiatione Consubstantiationem initio, ac nunc tandem pro hac & illa Vbiuitatē statuatis? Negas igitur vos ita irreuerenter loqui. Atqui non quæritur an sic loquamini, sed an ex vestris positis ista consequantur, quæ nos quoque sine horrore ne cogitare quidem possumus. Falleris enim vehementer si nos istas quæstiones mouere nisi inuitos putas. Ponite igitur nos ex vobis querere (nec enim ex quoquam verum discere nos puduerit) quinam ista ex iis, quæ tanquam pietatis arem tutamini, nō efficiatur. Hic siue peccamus, an vos

potius

potius, qui percontantibus non satisfacitis? Sed ad rem. Non ignoras canes & porcos à Domino vocari eos ipsos, quos tamen contenditis ipsum corpus Domini sumere, nihilo certè minus illis impuros, immò etiam ipsis canibus aut porcis immundiores. Quid igitur hīc prætexis? Non sunt, inquis, sacramenta extra usum. Concedimus: sed quid usum vocas? Legitimam, opinor, administrationem. Quid si igitur in ipso usu, in ipsa, inquam, legitima actione tale quidpiam accidat? Non sunt, inquis, bestiis, sed hominibus instituta sacramenta. Sanè ita est. Sed si re ipsa absque ullo tropo in, sub, & cum pane illo adest ipsum corpus Domini usque adeo, ut à quibusvis siue indignè siue dignè accendentibus, manu & ore corporis sumatur, quinam istud ad solos homines restrinxeris? Quòd autem refers de inclusione & circumgestatione nihil profectò ad thombum.

Supereft illud in quo tu me mendacij accusas: quòd videlicet alicubi dixerim Brentium non nisi mortuo magno illo beatæ memorie Philippo istas de Vbiuitate controuersias

mouisse. Tu contrà prouocas ad Lutherū, qui de Vbiquitate antea scrips-
rit. At ego non de Luthero, sed de Bré-
tio istud scripsi, quem negare non po-
tes arcanum istud omnimaiestatis ad o-
bitum usque D. Philippi mussitasse qui-
dem nonnunquam, at nunquam nisi il-
lo extincto aperte effatum, cuius rei te-
stes tibi omnes eius libros ante illud tē-
pus scriptos fero. Scripsit quoque non-
nihil tunc de Cœna Iacobus Andreas,
quo videbatur viam quandam ad con-
cordiam aperire, quum Westphalus &
Heshusius, nusquam tamen adhuc Vbi-
quitate, quasi monstro quodā Gorgo-
nis, apparēte, nos grauiter oppugnarēt.
Tum, inquam, nullum de hac re verbū,
sed ~~ωεὶ τὸ πντεκοὶ διανοίας~~ disceptaba-
tur. Quanuis enim Illyricus & eius fa-
ctio Philippi auctoritatē apud ingra-
tos discipulos imminuerent, zelo tamē
bonorum istorum virorum præponde-
rabat hominis auctoritas, necdum satis
ad hæc instillanda Principum aures
patebant. Sed in primis eos cohíbebat
ipsius Lutheri, à quo toti pendere velle
videbantur, admonitio grauissima, qui
etsi (quod omnibus non contentiosis
plus

plus satis constat) tum calore disputandi vltra metā prouectus, tum peccatis nostris sic merentibus istius Ubiquitatis fundamenta postea iecerit, tamen id fecisse tanquam ex abundantī videri voluit. Quod ne quis à me confictum dicat, & vt omnes intelligent quibus gradibus & quo spiritu ad istam concertationem sit peruentum, ecce tibi, Lutheri verba, quæ primus ego non citto, ex tomo lenensi, 8. fol. 375. Quæritur quomodo Christus possit esse corporaliter in sacramento, quum tamen unum corpus non possit simul & semel esse in pluribus locis. Ad hæc ego respondeo. Christus dixit quod ibi adesse vult, ideo verè est in sacramento & quidem corporaliter & ideo veraciter est ibi: NEQUE DEBET alia causa istius corporalis præsentie quæri, quam hæc tantum. Verba enim ista sic sonant, idcirco necesse est ista fieri ut sonat. Quod autem ad ipsum corpus attinet, potest Christus quando vult, ubique & in omnibus locis esse, ac ideo alia est ratio ipsius quam nostricorporis. De Ubiquitate vel in omnibus locis præsentia, non debet disputari. Longè enim alia res est in hac causa. Audis, Pappe, Lutherum afferere qui-

dem corporis Christi Vbiuitatem v-
bicunque vult Christus, sed (vt Papistæ
quoque docent) quæ ab ipsius absolu-
ta voluntate ac potentia pendeat, nul-
la personalis ac vnionis mentione fa-
cta? Audis illum velle præsentiam cor-
poris in pane ab vnis institutionis Cœ-
næ verbis pendere? Audis illum nolle
prorsus, vt quæstio de vbiuitate in hac
controuersia audiatur? Sed in aliis po-
stea scriptis, inquies, personali vnioni
diserte vbiuitatem adscribit. Concede-
do: sed num audiendus in foro testis,
qui sibi ipsi contradicat? Iam autem au-
dias etiam quid olim iij ipsi, qui nunc i-
stud dogma quām acerrimè tutantur,
de illo senserint, nisi fortè contra con-
scientiam tunc ista scripserūt, quod fa-
nè non puto. Sic igitur Scribit Kemni-
tius contra cōciliij Tridentini decreta,
Fundamentū præfetiæ Christi in Cœna D.
Luther monuit nō esse collocandū in dispu-
tatione de vbiuitate, sed in veritate ver-
borum institutionis. Sic quoque Selnec-
cerus primo de Cœna Domini libro,
Nemo hic docet aut contendit de vbiui-
tate, hoc esī, quod corpus Domini sit ubique.
Item, *Non est necesse quenquam de vbi-*
quitate

quitate solicitum esse, aut disputare quomodo Christi corpus sit ubique, sed tantum hoc loco queritur de institutione & veritate Christi, omnipotētis Dei. Ac multò etiā actius Heslulius & quidē rectissimē in libro de Cœna, Extra oleas, inquit, vagatur qui rixas de ubiquitate immiscēt. Quā enim in Christo natura & maneant distincta, non dicimus humanam carnem Christi esse ubique, non dicimus Christi corpus esse in ligno, in lapide, in frugibus. Item, ut euidēs illud discrimen humana & diuinā natura maneat in Christo, non dicimus ubique esse corpus Christi, sed recipimus modū loquendi patribus traditum, Christus est ubique, scilicet communicatione idiomatum, id est diuinitas eius est ubiq̄, & propter unionē duarū naturarū hypostaticā, alterius natura & proprietatis toti personae in concreto tribuitur. Hæc illi, nec aliter viuente adhuc Philippo & aliquot post annis scripserunt plerique licet præsentiae realis in sacramento propugnatores, donec Brentius classicum canens ἔειδος μῆλον iaceret, apertè Lutheri admonitioni verbis istis contradicens in tractatione verborum Christi, In domo patris mei, Qui concedere & fateri non vult corpus

Christi esse ubique, manifeste per hoc declarat, et si multa verba iactet de vera præsentia Christi Cœnae Dominicæ, donis item & beneficiis quæ nobis in ea offeruntur, quod tame in intimo corde sit Zwingianus. Item in Recognitione, *Qui non crediderint Christum unum cum corpore & sanguine suo verè in Cœna præsentem esse prius quam verba Cœna recitauerint, non video quomodo effugere possint magicam Papistarum consecrationem.* Item, *Credendum est corpus & sanguinem Christi iam antea præsentia esse per eius Majestatē, & talis præsentia verbis institutionis annūciatur tantum & distribuitur.* Quid autem Iacobus Andreas De colloquio Malbrunensi? *Quicunque dicunt, inquit, se credere veram corporis & sanguinis præsentiam in Cœna: & tamen Ubiquitatem, sicuti ea à nobis de Majestate hominis Christi docetur, negat, hos certe oportet aut Magicos Papistas esse, aut in intimo corde cum Zwingianis sentire.* Item, contra Theologos Heydelbergenses. *Quicunque, hanc Majestatē Ubiquitatis nobiscum fateri nolunt, verū fundamētū præsentiae corporis Christi in Cœna negat.* Quid Lucas Osiander in illis suis verè tribunitiis concionibus? *Intelligūt,* inquit,

inquit, *Zwingiani si fundamentum Vbi-
quitatis euertere possent, quod ex reliquis
argumētis nihil posset contra ipsos obtineri.*
Hæc igitur post Philippi demum mor-
tem dissidia inter vos apertè primū e-
ruperunt, quæ vtinam, vincente veri-
tate, feliciter componere mallent non-
nulli, quām tot Ecclesiarū excidio cō-
munes aduersarios exhilarare, & Bestiæ
plagam sanare. Nos quidem nullam le-
gitimā cognitionē aut priuatā etiam *ov-
erīnow* refugimus, cuius loco si vi res
geratur (vti cœptum est) & pseudana-
themata obtineant, videat, audiat, re-
quirat Dominus.

